

Brussels, 8.11.2023
COM(2023) 692 final

2023/0397 (COD)

Proposal for a

REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

on establishing the Reform and Growth Facility for the Western Balkans

Brisel, 08. 11. 2023.

COM (2023) 692 final

2023/0397 (COD)

Predlog

UREDBE EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA

o uspostavljanju Instrumenta za reforme i razvoj Zapadnog Balkana

MEMORANDUM OBJAŠNJENJA

1. KONTEKST PREDLOGA

• Razlozi i ciljevi predloga

Nedovoljna socio-ekonomska konvergencija između Zapadnog Balkana i EU dugogodišnje je pitanje, pogoršano ekonomskim uticajem ničim izazvane i neopravdane ratne agresije Rusije protiv Ukrajine, a pre toga pandemijom KOVIDA-19. Nivo ekonomske konvergencije Zapadnog Balkana u smislu BDP po glavi stanovnika u standardima kupovne moći nalazi se u rasponu između 30% i 50% proseka EU i ne napreduje dovoljno brzo. Za Zapadni Balkan, Evropsku uniju i proces pristupanja je neophodno da se ova stopa konvergencije ubrza. Veći nivo konvergencije će u velikoj meri olakšati integraciju Zapadnog Balkana u EU.

Ekonomska konvergencija leži u samoj srži koristi od članstva u EU: iskustvo petog kruga proširenja EU, gde su neke od novijih država članica postigle nivo prihoda od 90% ili više u odnosu na prosek EU, svedoči o uticaju koji ekonomska integracija i otvaranje tržišta, koji proizilaze iz članstva u jedinstvenom tržištu u kombinaciji sa kohezionom politikom, imaju na ekonomsku konvergenciju. Imajući u vidu specifičnosti regiona, progresivna integracija sa jedinstvenim tržištem, čak i pre pristupanja, mogla bi da otključa neke od prednosti ranije. Takvu progresivnu integraciju treba pažljivo pripremiti a istoj treba da prethodi tesna regionalna saradnja i integracija, kao pripremna mera.

Na osnovu toga, Komisija je pripremila **Plan rasta** za Zapadni Balkan (detaljno izložen u paralelnoj komunikaciji Komisije). Isti se zasniva na četiri stuba:

- Unapređena ekonomska integracija sa Evropskom unijom;
- Ekonomska integracija u okviru Zapadnog Balkana: zajedničko regionalno tržište;
- Osnovne reforme;
- Veća finansijska pomoć.

Ovaj Instrument će služiti kao centralni deo Plana rasta koji će značajno povećati finansijsku pomoć zasnovanu na ambicioznoj Reformskoj agendi, usredsređenu na neophodne društveno-ekonomske reforme, zajedno sa osnovnim reformama, uključujući vladavinu prava i ciljane investicije. Isti će uvesti snažne uzročne veze, uspostavljanjem mehanizma plaćanja zasnovanog na dostignućima u sklopu ovih reformi. Takav pristup zahteva potpuno novi dizajn, koji se razlikuje od trenutno dostupnih instrumenata spoljne pomoći.

Trenutna finansijska pomoć Zapadnom Balkanu i Turskoj u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III), nastaviće se u svom sadašnjem obliku i imaće za cilj sve veće usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i javne uprave sa *pravnim tekovinama* EU i standardima EU u pogledu budućeg članstva u Uniji.

Novi Instrument će stoga dopuniti pristup IPA III usredsređujući se na specifične determinante društvenog i ekonomskog rasta.

Pored toga, dok se IPA III usredsređuje na proces programiranja zasnovan na učinku, ovaj novi Instrument će sadržati mehanizam plaćanja zasnovan na *ex-ante* uslovljenosti, mešajući na inovativan način grantove i zajmove, i time dajući snažan podsticaj za sprovođenje ključnih strukturnih reformi od strane korisnika.

Kako bi u potpunosti ostvarili koristi mogućnosti Plana rasta, svaki korisnik će pripremiti Reformsku agendu, koja će odrediti ključne mere koje svaki korisnik namerava da preduzme u

periodu od 2024-2027 kako bi ubrzao socio-ekonomsku i konvergenciju sa EU. Komisija će konsultovati Reformsku agendu, razmotriti je i usvojiti.

Reformska agenda će biti u skladu sa strategijom rasta korisnika i odgovaraće putu proširenja. Ona će izneti ključne osnovne reforme identifikovane u procesu pristupanja, kao i ograničen broj **centralnih društveno-ekonomskih reformi** identifikovanih u prethodnim programima ekonomskih reformi, koji će ubuduće biti integrisani u Reformske agende. Ovaj proces će se artikulirati ubrzavanjem relevantnih i povezanih **ulaganja** u okviru Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan, kao regionalni odraz globalnog pristupa.

Ove investicije će biti načinjene kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan (WBIF) i ciljne sektore koji će funkcionisati kao ključni multiplikatori za društveno-ekonomski razvoj: povezanost, uključujući transport, energiju, zelenu i digitalnu tranziciju, obrazovanje i razvoj veština. Sa njima povezani projekti ili programi biće realizovani u saradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama i razvojnim bankama država članica EU i privući dodatne investicije iz njih i privatnog sektora.

Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana za period 2024-2027. je samim tim komplementaran IPA III. Isti je zamišljen kao fleksibilan instrument, prilagođen cilju ubrzanja osnovnih društveno-ekonomskih reformi i približavanju regiona EU, uz obezbeđivanje predvidljivosti, transparentnosti i odgovornosti sredstava.

Postoji mogućnost da Zapadni Balkan sprovede ciljane reforme u saradnji sa državama članicama EU u okviru Instrumenta tehničke podrške (TSI), imajući u vidu da saradnja sa državama članicama u sprovođenju reformi može doprineti njihovom ubrzanom pristupanju i integraciji. Komisija će proceniti rezultate trenutnog pilot projekta TSI sa zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama i dalje istražiti kako da olakša njihovo učešće u reformskim projektima više zemalja u okviru TSI.

Predloženi Instrument će omogućiti Uniji da uskladi svoje političke ambicije sa svojim finansijskim uticajem, shodno svojoj dugoročnoj posvećenosti prema korisnicima na Zapadnom Balkanu, na njihovom putu ka pridruživanju EU.

Maksimalna sredstva za realizaciju Instrumenta iznosiće 6 milijardi evra (u aktuelnim cenama) za 2024-2027 za sve vidove podrške, od čega će do 2 milijarde evra podrazumevati bespovratna podrška a 4 milijarde evra povlašćeni zajmovi koje će dodeliti Unija. Rezervacija finansijskih obaveza u Zajedničkom fondu za rezervacije za zajmove, dolaziće iz bespovratne podrške u iznosu od 2 milijarde evra.

Što se tiče komponente bespovratne podrške, Instrument će biti finansiran iz dodatnih sredstava u okviru višegodišnjeg finansijskog okvira (MFF), Glava 6, kao deo srednjoročne revizije MFF-a. Shodno tome, predlog izmena i dopuna Uredbe o MFF-u¹ predviđa da će dodatne 2 milijarde evra biti stavljene na raspolaganje pod Glavom 6 za pomoć Zapadnom Balkanu.

Novi Instrument će biti primenjen kroz mehanizme realizacije koji su izabrani u nameri da maksimiziraju brzo postizanje reformi i povezanih investicija, uz održavanje neophodnih kontrola i svođenje na minimum administrativnog opterećenja za Komisiju, korisnike i druge izvršne partnere.

Podrška će biti obezbeđena kroz dva mehanizma realizacije: 1) Direktna podrška nacionalnim budžetima korisnika i 2) Podrška infrastrukturnim investicijama kroz WBIF.

---

¹ COM(2023) 337 final.

Kao minimalni preduslov, polovina ukupnog iznosa koji je na raspolaganju za podršku Instrumentu, oko 3 milijarde evra će se postepeno dodeljivati WBIF-u, uključujući ceo iznos bespovratne podrške minus iznosi koji će biti rezervisani za tehničku i administrativnu pomoć za sprovođenje Instrumenta, kao i za njihovo rezervisanje, kako je dalje opisano u nastavku.

Usmeravanje sredstava za kapitalne investicije preko WBIF-a će obezbediti dodatnu sigurnost protiv fiducijarnih rizika, s obzirom na to da WBIF ima ustaljene sisteme finansijske kontrole koji se takođe oslanjaju na standarde kontrole procenjenih stubova izvršnih finansijskih institucija. WBIF obezbeđuje jedinstven okvir saradnje između Evropske komisije, bilateralnih donatora država članica i finansijskih institucija. Sve investicije će raditi vođene principima „ne nanosi štetu“ i „ne ostavljaj nikoga po strani“ i doprineće širem cilju pružanja pomoći regionu u tranziciji ka zelenoj, klimatski neutralnoj, klimatski otpornoj, digitalnoj i inkluzivnoj ekonomiji usklađenoj sa pravilima i standardima EU.

Dok će dva gore pomenuta mehanizma apsorbovati najveći deo sredstava, manji iznos budžeta Instrumenta (koji odgovara 1.5%) biće rezervisan za tehničku i administrativnu pomoć za realizaciju Instrumenta, kao što su pripremne radnje, praćenje aktivnosti, kontrola, revizija i procena, koje su neophodne za upravljanje Instrumentom i postizanje njegovih ciljeva, posebno studije, sastanci sa stručnjacima, obuke, konsultacije sa korisnicima, konferencije, konsultacije sa zainteresovanim stranama, aktivnosti informisanja i komunikacije, uključujući inkluzivne aktivnosti na terenu, i korporativnu komunikaciju o političkim prioritetima Unije. Troškovi takođe mogu obuhvatiti troškove drugih pratećih aktivnosti kao što su kontrola kvaliteta i praćenje projekata ili programa na terenu i troškovi stručnog savetovanja i stručnjaka za procenu i sprovođenje reformi i investicija.

Direktne isplate u nacionalne budžete i stavljanje sredstava na raspolaganje za podnošenje investicionih predloga na mišljenje Operativnog odbora WBIF-a biće predmet napretka i ispunjavanja **uslova plaćanja** navedenih u Reformskim agendama samih korisnika. Uslovi plaćanja će poprimiti oblik skupa kvalitativnih i kvantitativnih koraka i povezanog vremenskog okvira za isplate povezane sa posebnim društveno-ekonomskim reformama kako bi se podstakao rast, partneri stavili na održiv put konvergencije i usmerili se na specifične reforme u vezi sa osnovama procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Makro finansijska stabilnost, dobro upravljanje javnim finansijama, transparentnost i nadzor nad budžetom su opšti uslovi plaćanja koji se moraju ispuniti za odobravanje uplate sredstava. **Isplate će se načiniti prema fiksnom polugodišnjem rasporedu**, na osnovu uredno opravdanih zahteva za odobravanje sredstava, koje podnesu korisnici, a nakon provere ispunjenosti relevantnih uslova plaćanja od strane Komisije. U slučaju da uslovi plaćanja nisu ispunjeni, Komisija će obustaviti ili odbiti odgovarajući iznos od isplate.

Isplata odgovarajućih obustavljenih sredstava može se izvršiti tokom 12 meseci nakon prvobitnog roka navedenog u Reformskoj agendi, pod uslovom da su ispunjeni uslovi za isplatu. Ovaj rok bi trebalo produžiti na 24 meseca u prvoj godini primene. U suprotnom, odgovarajući iznos se može odbiti od sredstava dodeljenih korisniku i preraspodeliti među ostalim korisnicima u narednim godinama.

Za sredstva obezbeđena nacionalnim budžetima, predlaže se sistem revizije i kontrole koji će se obavljati na nekoliko nivoa: prvo, ako bude potrebno, reforma sistema revizije i kontrole korisnika biće uključena kao deo reformi u okviru Reformskih agendi zemalja; drugo, Komisija će moći da izvrši detaljne sistemske preglede nacionalnih sistema za sprovođenje budžeta u bilo kom trenutku projektnog ciklusa. Tamo gde se primena odvija indirektnim upravljanjem ili

stapanjem (WBIF), Komisija će se oslanjati na sisteme kontrole subjekata koji se procenjuju po stubovima, što pored sopstvenih sistema uključuje međunarodne finansijske institucije ili razvojne banke država članica EU.

- **Doslednost sa postojećim odredbama na polju praktične politike**

Podrška u okviru ovog Instrumenta će biti dosledna i komplementarna drugim oblicima bilateralne podrške Zapadnom Balkanu koji se pružaju kroz druge instrumente EU, konkretno IPA III. On će se nadovezati i ojačati trenutnu podršku i omogućiti regionu da ubrza sprovođenje Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan. Da bi se postigli njegovi ciljevi i zadaci, poseban naglasak treba staviti na sektore koji će verovatno funkcionisati kao ključni multiplikatori društvenog i ekonomskog razvoja: povezanost, transport, energija, digitalne tranzicije, inovacije, obrazovanje i razvoj veština.

- **Doslednost sa drugim politikama Unije**

Sprovođenje Uredbe biće u skladu sa drugim oblastima spoljnog delovanja i spoljne politike (npr. pregovori o proširenju, pretpriputna pomoć). Instrument će dopuniti te napore ubrzavajući socio-ekonomsku konvergenciju regiona sa EU u pripremi za buduće članstvo u Uniji.

2. PRAVNI OSNOV, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

- **Pravni osnov**

Ovaj predlog je zasnovan na članu 212. i članu 322. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Predstavlja ga Komisija po postupku propisanom članom 294. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

- **Subsidijarnost (za neisključivu nadležnost)**

Predloženi Instrument ima za cilj da pruži podršku korisnicima sa Zapadnog Balkana da postignu konvergenciju sa Evropskom unijom u kontekstu politike proširenja, stoga je Unija u najboljoj poziciji da pruži takvu pomoć. Priprema zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata za članstvo u Uniji najbolje se može rešiti na nivou Unije.

S obzirom na obim potrebne pomoći, EU je u jedinstvenoj poziciji da pruži spoljnu pomoć Zapadnom Balkanu na dugi rok na blagovremen, koordinisan i predvidiv način. EU može da iskoristi svoj kapacitet zaduživanja za dodelu zajmova zemljama Zapadnog Balkana pod povoljnim uslovima, kao i da obezbedi bespovratnu podršku i garancije u višegodišnjoj perspektivi.

Svojim prisustvom na terenu preko svojih delegacija, EU može da obezbedi sveobuhvatan pristup informacijama o dešavanjima koja utiču na svakog korisnika. Ovo omogućava EU da bude konstantno upoznata sa novonastalim potrebama i okolnostima i da samim tim svoju podršku prilagodi u zavisnosti od potreba koje evoluiraju duž vremena, ostvarujući tesnu koordinaciju sa drugim bilateralnim ili multilateralim donatorima.

- **Proporcionalnost**

Predlog je usklađen sa principom proporcionalnosti u tome što ne prelazi minimum koji je potreban za postizanje navedenih ciljeva na evropskom nivou i koji je neophodan u tu svrhu.

Instrument je predložen kao ciljana akcija za podršku ubrzanim reformama u regionu koji treba da sustigne EU kako bi se obezbedilo nesmetano i obostrano korisno proširenje EU. Njegova

struktura se u velikoj mogućoj meri oslanja na postojeću strukturu podrške (IPA III), ili iste modele finansiranja (npr. WBIF), ili se zasniva na postojećim, ali pojednostavljenim instrumentima (instrumenti zasnovani na učinku).

- **Izbor instrumenta**

U skladu sa članom 212. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, koji utvrđuje redovnu zakonodavnu proceduru koja će se koristiti za donošenje mera za ostvarivanje saradnje sa trećim zemljama, predlog ima oblik Uredbe, koja obezbeđuje njegovu jednoobraznu primenu, obavezujuću prirodu u celini i direktnu primenjivost.

3. REZULTATI EX-POST PROCENE, KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM STRANAMA I PROCENA UTICAJA

- **Konsultacije sa zainteresovanim stranama**

Formalne konsultacije sa zainteresovanim stranama nisu mogle da se sprovedu zbog hitnosti pripreme predloga kako bi ga zakonodavci blagovremeno usvojili i samim tim stavili u funkciju 2024. godine.

EU će obezbediti odgovarajuću komunikaciju i vidljivost oko ciljeva i akcija koje se realizuju u okviru ovog Instrumenta, na Zapadnom Balkanu, unutar Unije i dalje.

- **Procena uticaja**

Zbog političke hitnosti predloga nije se mogla izvršiti procena uticaja. Analitički dokument u vidu radnog dokumenta osoblja koji predstavlja dokaze u osnovi predloga, biće pripremljen u roku od tri meseca od usvajanja inicijative.

- **Osnovna prava**

Preduslov za pružanje podrške u okviru instrumenta je da korisnici Zapadnog Balkana nastave da poštuju delotvorne demokratske mehanizme i njihove institucije, uključujući višestranački parlamentarni sistem, vladavinu prava, i garantovanje poštovanja ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama. Posvećenost reformama i snažna politička volja koju su izrazile vlasti su pozitivni znaci, potvrđeni u oceni Komisije o stanju priprema partnera za pristupanje EU, koja je uključena u Komunikaciju Komisije o Paketu proširenja 2023.

4. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE

Maksimalna sredstva koja će biti obezbeđena kroz ovaj Instrument iznosiće 6 milijardi evra za 2024-2027 za sve vidove podrške, od čega 2 milijarde evra bespovratne podrške i 4 milijarde evra povlašćenih zajmova koje daje Unija.

Što se tiče komponente grantova, Instrument će biti finansiran dodatnim resursima koja će biti predložena pod Glavom 6 Višegodišnjeg finansijskog okvira (MFF) Glava 6, kao deo srednjoročne revizije MFF-a. Izmena i dopuna Uredbe o MFF-u predviđa dodatni iznos od 2 milijarde evra na raspolaganju u okviru Glave 6 za pomoć Zapadnom Balkanu.

Zajmovi će biti dati u Zajedničkom fondu za rezervacije po stopi rezervacije od 9%, a rezervacije će se finansirati iz 2 milijarde evra predloženih kao deo Srednjoročne revizije MFF-a koji će činiti finansijsku omotnicu ovog Instrumenta.

1.5% komponente bespovratne podrške (30 miliona evra) biće dodeljeno za tehničku i administrativnu pomoć u vezi sa upravljanjem Instrumentom, što će podrazumevati praćenje, komunikaciju, reviziju i procenu.

Preostali deo bespovratne podrške, kao i komponenta zajma biće dodeljeni na osnovu formule u Aneksu I, kombinujući udeo stanovništva korisnika sa ukupnim stanovništvu regiona Zapadnog Balkana i prosečnim BDP-om po glavi stanovnika za region Zapadnog Balkana u odnosu na BDP po glavi stanovnika odnosno korisnika, ponderišući dva faktora sa 60% odnosno 40%.

5. DRUGI ELEMENTI

• Realizacija, praćenje, procena i izveštavanje

Uredba propisuje detaljne odredbe koje se odnose na sprovođenje, praćenje, izveštavanje i procenu.

Primena u okviru instrumenta će se odvijati prema obrascima i metodama primene propisanim Finansijskom uredbom.

Komisija će u kontinuitetu pratiti realizaciju Instrumenta. Uz puno poštovanje Ugovora, službe Komisije će saradivati sa Evropskom službom za spoljne poslove (EEAS) u kontekstu realizacije Instrumenta, kako bi se osigurala doslednost spoljnog delovanja Unije. Kada je reč o Srbiji i Kosovu, svoju ocenu će dati visoki predstavnik Evropske unije za spoljne poslove i bezbednost/potpredsednik Komisije, u svojstvu fasilitatora dijaloga o normalizaciji odnosa između Srbije i Kosova.

Korisnici bi trebalo da uspostave sistem praćenja zasnovan na kriterijumima koje je postavila Komisija i od njih će se očekivati da godišnje podnesu izveštaj Komisiji o sprovođenju svojih Reformskih agendi. Ovo će uključivati izveštavanje o postizanju i napretku ka postizanju navedenih ciljeva Reformskih agendi, o poboljšanju njihovih sistema unutrašnje kontrole, o realizaciji budžeta i o svim iznosima koji su neopravdano plaćeni ili zloupotrebjeni, i eventualno naplaćeni od strane EU .

Komisija će Evropskom parlamentu, Savetu i Komitetu iz člana 27. Uredbe dostaviti godišnju procenu sprovođenja sredstava obezbeđenih u okviru Instrumenta.

Komisija će takođe izvršiti ex-post procenu Uredbe.

• Detaljno objašnjenje posebnih odredaba predloga

Ovom Uredbom se uspostavlja Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana.

Poglavlje I (Opšte odredbe) pokriva pitanje Instrumenta (član 1), definicija (član 2), opšte i posebne ciljeve Instrumenta (član 3), opšta načela (član 4) i preduslove za podršku (član 5).

Poglavlje II utvrđuje modalitete finansiranja i primene Instrumenta. Član 6 propisuje (i) finansijsku omotnicu Instrumenta, u vidu bespovratne finansijske podrške i u vidu tehničke i administrativne pomoći; i (ii) podršku u obliku zajmova. Član 7. detaljno opisuje oblike realizacije Instrumenta, odnosno direktno i indirektno upravljanje u skladu sa Finansijskom uredbom. Član 8. propisuje pravila o podobnosti i poreklu koja se primenjuju na Instrument, istovremeno određujući pravila u postupcima dodeljivanja, koja mogu biti ograničena zbog prirode aktivnosti ili kada aktivnost utiče na bezbednost i javni red. Član 9. obuhvata Ugovor o

Instrumentu koji se zaključuje između Komisije i korisnika, a koji posebno propisuje odredbe o reviziji i kontroli, kao i obaveze i uslove za isplatu naknada. Odredbe o prenosu, godišnjim ratama i obavezi izdvajanja sredstava su obuhvaćene članom 10.

Poglavlje III (Reformske agende) detaljno opisuje zahteve i osnove za formulisanje Reformske agende (član 11) i opšte principe finansiranja, uključujući uslove plaćanja za isplate (član 12). Član 13. detaljno opisuje Reformske agende koje će podneti korisnici, postupak za to i elemente koje Reformske agende moraju sadržati, uključujući reforme i investicione oblasti koje će finansirati Instrument, i sisteme za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prevare, korupciju i sukobe interesa, prilikom korišćenja sredstava obezbeđenih u okviru Instrumenta.

Komisija će u nastavku obaviti procenu Reformskih agendi, u skladu sa kriterijumima navedenim u članu 14. i doneće odluku o primeni, kao što je opisano u članu 15. kojom se, između ostalog, propisuje indikativni iznos kreditne podrške koji će biti isplaćen u odnosu na zadovoljavajuće ispunjavanje uslova plaćanja, rok za takvo ispunjenje i predfinansiranje na koje će korisnici polagati pravo. Član 16. predviđa mogućnost da Komisija ili korisnik da predlog za izmenu Reformske agende.

Članom 17. obuhvaćeni su ugovori o zajmu koji se zaključuju između Komisije i svakog Korisnika i pravila koja uređuju zaduživanje Komisije na tržištima, a član 18. utvrđuje stopu rezervacija i postupak njenog razmatranja. Član 19 predviđa mehanizam za finansiranje investicija u okviru Instrumenta kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan.

Pravila za isplatu predfinansiranja korisnika, uz poštovanje preduslova opisanih u članu 5, navedena su u članu 20. Član 21. detaljno opisuje postupak isplate po ispunjenju oba opšta uslova u vezi sa makrofinansijskom stabilnošću, dobrim upravljanjem javnim finansijama, transparentnošću i nadzorom budžeta i uslovima plaćanja utvrđenim Reformskim agendama.

Isplate će se vršiti na polugodišnjoj osnovi, nakon što korisnik podnese zahtev za oslobađanje sredstava koji pokazuje zadovoljavajuće ispunjenje relevantnih uslova plaćanja u vidu kvalitativnih i kvantitativnih koraka koje treba preduzeti. U slučaju negativne ocene Komisije, jedan deo iznosa koji odgovara neizmirenim uslovima plaćanja biće zadržan. Zadržana sredstva bi trebalo da se puste tek kada korisnik propisno opravda, kao deo naknadnog zahteva za isplatu sredstava, da je preduzeo neophodne mere da obezbedi zadovoljavajuće ispunjenje relevantnih uslova plaćanja. Ukoliko to nije slučaj, Komisija može preraspodeliti iznose između ostalih korisnika. Ovaj član takođe navodi da se nijedan iznos neće platiti za kvalitativne ili kvantitativne korake koji nisu ispunjeni do 31. decembra 2028. uz to da istovremeno ovlašćuje Komisiju da smanji iznose ako su pogođeni finansijski interesi Unije ili ako su korisnici ozbiljno prekršili neku obavezu, koja proizilaze iz ugovora zaključenih u sklopu Instrumenta.

Poglavlje IV (Zaštita finansijskih interesa Unije) predviđa odredbe koje Komisija i korisnici treba da poštuju da bi se obezbedile efikasne mere kontrole nad sprovođenjem Instrumenta. Član 22. detaljno opisuje obaveze koje treba da se odraze u Ugovorima o instrumentu i zajmu, koji će uključivati odgovarajuće mere za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prevare, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti koje utiču na finansijske interese Unije, kako bi se izbeglo dvojno finansiranje i preduzele pravne radnje za povraćaj sredstava koja su zloupotrebljena, prikupljanje adekvatnih podataka o primaocima sredstava u okviru Instrumenta i pravima koja će biti dodeljena Komisiji, Evropskoj kancelariji za borbu protiv prevara (OLAF) i Evropskom javnom tužilaštvu (EPPO) gde je primenljivo. Ovaj član takođe daje pravo Komisiji da smanji ili naplati iznose ako su pogođeni finansijski interesi Unije ili

ako korisnici ozbiljno prekrše obavezu koja proističe iz sporazuma zaključenih u okviru Instrumenta. Član 23. propisuje odredbe o sistemima unutrašnje kontrole korisnika.

Poglavlje V (Praćenje, izveštavanje i procena) pokriva odredbe koje predviđaju pokazatelje i okvire rezultata koji se koriste u praćenju i proceni (član 24) i ex-post proceni Instrumenta (član 25).

Poglavlje VI (Završne odredbe) propisuje način dodeljivanja nadležnosti, kada je reč o stopi rezervacija (član 26), postupka komitologije (član 27), odredbe o informisanju, komunikaciji i publicitetu (član 28) i o stupanju na snagu (član 29).

Predlog za

UREDBU EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA

o uspostavljanju Instrumenta za reforme i razvoj Zapadnog Balkana

EVROPSKI PARLAMENT I SAVET EVROPSKE UNIJE,

Imajući u vidu Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, a posebno član 212 i član 322(1) istog,

Imajući u vidu predlog Evropske komisije,

Imajući u vidu mišljenje Revizorskog suda,

Postupajući u skladu sa redovnom zakonodavnom procedurom,

S obzirom na to:

- (1) Da je u zajedničkom interesu Unije i njenih zapadnobalkanskih partnera² da unaprede napore da reformišu političke, pravne i ekonomske sisteme ovih potonjih u pogledu njihovog budućeg članstva u Uniji. Izgledi za članstvo u Uniji imaju moćan transformativni efekat, ugrađujući pozitivne demokratske, političke, ekonomske i društvene promene.
- (2) Da postoji potreba da se iznesu neke od prednosti članstva u Uniji pre pristupanja. Ekonomska konvergencija je u srcu ovih prednosti. Trenutno, konvergencija Zapadnog Balkana u smislu BDP-a po glavi stanovnika izraženog u standardima kupovne moći ostaje niska i iznosi između 30% i 50% proseka Unije i ne napreduje dovoljno brzo.
- (3) Da bi se smanjio ovaj disparitet, Evropska komisija je usvojila Komunikaciju o planu rasta za Zapadni Balkan zasnovan na četiri stuba: (a) unapređenje integracije sa jedinstvenim tržištem Evropske unije; (b) podsticanje regionalne ekonomske integracije zasnovano na pravilima i standardima EU potpunom implementacijom postojećeg Akcionog plana za zajedničko regionalno tržište; (c) ubrzavanje reformi koje imaju za cilj ubrzanje rasta u regionu, promovisanje ekonomske konvergencije i jačanje regionalne stabilnosti; i (d) uspostavljanje novog Finansijskog instrumenta: za reforme i razvoj Zapadnog Balkana.
- (4) Da implementacija tog Plana razvoja zahteva povećano finansiranje u okviru namenskog novog Finansijskog instrumenta, instrumenta za reforme i razvoj, kako bi se pomoglo regionu u sprovođenju reformi koje podstiču rast, regionalnu integraciju i zajedničko regionalno tržište.

---

² Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Severne Makedonija i Srbija.

* Ovaj naziv ne dovodi u pitanje stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom SB UN 1244/1999 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o proglašenju nezavisnosti Kosova.

- (5) Da bi se postigli ovi ciljevi, poseban naglasak u pogledu oblasti ulaganja treba staviti na sektore koji će verovatno funkcionisati kao ključni multiplikatori društvenog i ekonomskog razvoja: povezanost, uključujući transport, energiju, zelenu i digitalnu tranziciju, obrazovanje i razvoj vještina.
- (6) Transportna infrastruktura je od suštinskog značaja za poboljšanje povezanosti između zapadnobalkanskih partnera i EU. To bi trebalo da doprinese integraciji regiona u Uniju. U svom predlogu koji preispituje Trans-evropski transportni okvir (TEN-T), Komisija je uključila novi koridor koji prelazi preko regiona Zapadnog Balkana (zapadno-istočnosredozemni koridor). TEN-T mreža bi trebalo da bude referenca za finansiranje transportne infrastrukture u regionu.
- (7) Instrument treba da podrži investicije i reforme koje promovišu put korisnika ka digitalnoj transformaciji privrede i društva u skladu sa vizijom EU za 2030. predstavljenoj u komunikaciji Komisije „Digitalni kompas 2030: evropski put za digitalnu dekadu“³. Trebalo bi da nastoji da im olakša postizanje opštih ciljeva i digitalnih ciljeva u pogledu Unije. Kao što je Komisija istakla u svojoj Komunikaciji od 15. juna 2023⁴, 5G alati za sajber bezbednost bi trebalo da budu referenca za finansiranje EU kako bi se osigurala bezbednost, otpornost i zaštita integriteta digitalne infrastrukture u regionu.
- (8) Podrška Unije u okviru Instrumenta ne bi trebalo da zameni bilateralnu i regionalnu podršku koja se pruža u skladu sa Uredbom (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Saveta⁵, koja je usmerena na pripremu korisnika za članstvo u Uniji, već da je dopuni i dodatno pojača, uz korišćenje već postojećih mehanizama i struktura gde je to moguće. Pristup bi trebalo da se zasniva na postojećoj metodologiji proširenja, posebno na Revidiranoj metodologiji za 2020⁶ i Ekonomskom i investicionom planu⁷ iz iste godine.
- (9) Podrška u okviru Instrumenta trebalo bi da bude pružena radi ispunjavanja opštih i specifičnih ciljeva, na osnovu utvrđenih kriterijuma i sa jasnim uslovima plaćanja. Opšti ciljevi Instrumenta treba da budu ubrzavanje regionalne ekonomske integracije, postepena integracija sa jedinstvenim tržištem Unije, društveno-ekonomska konvergencija zapadno-balkanskih ekonomija i usklađivanje sa zakonima, pravilima, standardima, praktičnim politikama i praksama Unije u pogledu članstva u Uniji. Instrument takođe treba da pomogne da se ubrzaju reforme koje se odnose na osnove procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, javne nabavke i kontrolu državne pomoći, upravljanje javnim finansijama i borbu protiv korupcije. Ovi ciljevi treba da se slede tako da se međusobno nadopunjuju.
- (10) Instrument treba da promoviše načela razvojne efikasnosti, poštujući dodatnost podrške koja se pruža u okviru drugih programa i instrumenata Unije i nastojeći da izbegne dupliranje pomoći prema ovoj Uredbi i druge pomoći koju pružaju Unija, države članice, treće zemlje, multilateralne i regionalne organizacije i subjekti.
- (11) Instrument treba da obezbedi da je u skladu sa i podrška opštim ciljevima spoljnog delovanja Unije kako je navedeno u članu 21. Ugovora o Evropskoj uniji, uključujući

---

³ COM(2021)118 final.

⁴ ‘Implementacija paketa alata za 5G sajber bezbednosti’, COM(2023)4049 final.

⁵ Uredba (EU) 2021/1529 Evropskog parlamenta i Saveta od 15. septembra 2021. godine o uspostavljanju Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III) (OJ L 330, 20.9.2021, str. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>).

⁶ COM (2022) 57 final.

⁷ COM (2020) 641 final.

poštovanje osnovnih prava kao što je sadržano u Povelji Evropske unije o osnovnim pravima. Naročito će osigurati zaštitu i unapređenje ljudskih prava i vladavine prava.

- (12) Aktivnosti u okviru Instrumenta trebalo bi da podrže napredak ka Ciljevima održivog razvoja, Pariskog sporazuma i Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime, Konvenciji Ujedinjenih nacija o biološkoj raznolikosti i Konvenciji Ujedinjenih nacija o borbi protiv dezertifikacije i ne bi trebalo da doprinose degradaciji životne sredine ili bude štetno po životnu sredinu ili klimu. Mere koje se finansiraju u okviru Instrumenta trebalo bi da budu u skladu sa nacionalnim energetske i klimatskim planovima Korisnika, njihovim nacionalno utvrđenim doprinosom i ambicijom da se postigne klimatska neutralnost do 2050. godine. Instrument treba da doprinese merama ublažavanja i sposobnosti prilagođavanja nepoželjnim uticajima klimatskih promena i da podstiču otpornost na klimatske promene.
- (13) Implementacija ove Uredbe trebalo bi da bude vođena načelima jednakosti i nediskriminacije, kao što je razrađeno u strategijama Unije za ravnopravnost. Treba da promoviše rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i devojčica, i da nastoji da zaštiti i promoviše prava žena i devojčica u skladu sa rodnim akcionim planovima EU i relevantnim zaključcima Saveta i međunarodnim konvencijama. Implementacija Instrumenta trebalo bi da bude u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom i da obezbedi pristupačnost u svojim investicijama i tehničku pomoć.
- (14) Ova Uredba trebalo bi da promoviše Zelenu agendu za Zapadni Balkan⁸ jačanjem zaštite životne sredine, doprinoseći ublažavanju klimatskih promena i povećanju otpornosti na klimatske promene, i ubrzavajući prelazak ka niskougljeničnoj ekonomiji.
- (15) Odražavajući Evropski zeleni dogovor kao evropsku strategiju održivog rasta i važnost suočavanja sa ciljevima u vezi sa klimom i biodiverzitetom u skladu sa obavezama iz Međuinstitucionalnog sporazuma, Instrument bi trebalo da doprinese postizanju opšteg cilja od 30% budžetskih rashoda Unije koji podržava klimatske ciljeve i 7,5% u 2024, i 10% u 2026. i 2027. na ciljeve biodiverziteta. Najmanje 37% nepovratne finansijske podrške koja se kanališe preko WBIF-a trebalo bi da se odnosi na klimatske ciljeve. Instrument bi trebalo da podrži aktivnosti koje u potpunosti poštuju klimatske i ekološke standarde i prioritete Unije i načelo „ne nanosi značajnu štetu“ u smislu člana 17. Uredbe (EU) 2020/852⁹.
- (16) Komisija u saradnji sa državama članicama i korisnicima trebalo bi da doprinese povećanju transparentnosti i odgovornosti u pružanju pomoći, uključujući u primenjivanju odgovarajućih sistema unutrašnje kontrole i praktične politike u borbi protiv prevara. Podrška u okviru Instrumenta trebalo bi da bude dostupna u skladu sa preduslovima da svaki od korisnika nastavi da poštuje i podržava efikasne demokratske mehanizme i institucije, uključujući višestranački parlamentarni sistem i vladavinu prava, i da garantuje poštovanje ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Drugi preduslov trebalo bi da bude da se Srbija i Kosovo konstruktivno angažuju na normalizaciji svojih odnosa u cilju potpunog sprovođenja svih svojih odnosnih obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o putu normalizacije i njegovog Implementacionog aneksa, kao i svih prethodnih sporazuma iz dijaloga i uključe u pregovore o Sveobuhvatnom sporazumu o normalizaciji odnosa.

---

⁸ SWD(2020)223 final, 6.10.2020.

⁹ Uredba (EU) 2020/852 Evropskog parlamenta i Saveta od 18. juna 2020. godine o uspostavljanju okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmeni Uredbe (EU) 2019/2088, OJ L 198, 22.6.2020, str. 13.

- (17) Ukupan maksimalni iznos Unije za podršku kroz Instrument trebalo bi da iznosi 6 milijardi evra po tekućim cenama za period od 2024. do 2027. godine, od čega do 2 milijarde evra bespovratne podrške i 4 milijarde evra u vidu koncesionih zajmova finansijske pomoći od strane Unije i rezervisanih iz 2 milijarde evra. Najmanje polovina ukupnog iznosa trebalo bi da bude izdvojena kroz Investicioni okvir za Zapadni Balkan (WBIF), uključujući ceo iznos bespovratne podrške, umanjen za 1,5% tehničke pomoći i iznose neophodne za obezbeđivanje zajmova.
- (18) Ova Uredba utvrđuje finansijski paket za sve vreme trajanja ovog Instrumenta, koji treba da čini osnovni referentni iznos, u smislu tačke 18. Međuinstitucionalnog sporazuma od 16. decembra 2020. između Evropskog parlamenta, Saveta Evropske unije i Evropske komisije o budžetskoj disciplini, saradnji u budžetskim pitanjima i dobrom finansijskom upravljanju, kao i o novim sopstvenim resursima, uključujući mapu puta ka uvođenju novih sopstvenih sredstava, za Evropski parlament i Savet tokom godišnjeg budžetskog postupka.
- (19) Finansijska odgovornost po osnovu zajmova u okviru ove olakšice ne bi trebalo da bude podržana garancijom za spoljne poslove, odstupajući od člana 31(3), druga rečenica Uredbe (EU) 2021/947. Vrsta podrške zajmovima u okviru ovog Instrumenta treba da predstavlja finansijsku pomoć u smislu člana 220(1) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046. Indikativni iznos finansiranja za svakog korisnika treba da se izračuna na osnovu formule date u Aneksu I, kombinujući udeo korisnika u ukupnom stanovništvu regiona Zapadnog Balkana i prosečni BDP po glavi stanovnika za region Zapadnog Balkana u odnosu na BDP po glavi stanovnika odgovarajućeg Korisnika, ponderišući dva faktora sa 60% i 40% respektivno. Ukoliko nisu ispunjeni uslovi plaćanja za oslobađanje sredstava, Komisija može preraspodeliti deo ili ceo iznos drugim Korisnicima.
- (20) Horizontalna finansijska pravila koja su usvojili Evropski parlament i Savet na osnovu člana 322 TFEU trebalo bi da se primenjuju na ovu Uredbu. Ta pravila su utvrđena Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046 Evropskog parlamenta i Saveta i određuju posebno proceduru za utvrđivanje i sprovođenje budžeta kroz grantove, nabavke, indirektno upravljanje, finansijsku pomoć, operacije mešovitog finansiranja i nadoknadu spoljnih eksperata, i obezbediti proveru odgovornosti finansijskih aktera.
- (21) Ograničenja podobnosti u postupcima dodele u okviru Instrumenta trebalo bi da budu dozvoljena zbog specifične prirode aktivnosti ili kada aktivnost utiče na bezbednost ili javni red.
- (22) Kako bi se osigurala efikasna implementacija Instrumenta, uključujući olakšavanje integracije korisnika sa Zapadnog Balkana u evropske lance vrednosti, sve zalihe i materijali koji se finansiraju i nabavljaju u okviru ovog Instrumenta trebalo bi da potiču iz država članica, Korisnika, ugovornih strana Sporazuma o evropskom ekonomskom prostoru i zemalja obuhvaćenih Aneksom I Uredbe (EU) 2021/947 Evropskog parlamenta i Saveta i Aneksom I Uredbe (EU) 2021/1529 i zemalja za koje je Komisija uspostavila recipročni pristup spoljne pomoći Korisnicima, osim ako se zalihe i materijali ne mogu nabaviti po razumnim uslovima u bilo kojoj od tih zemalja.
- (23) Uz poštovanje načela da se budžet Unije utvrđuje na godišnjem nivou, trebalo bi osigurati mogućnost primene fleksibilnosti u skladu sa Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046 za druge politike, uključujući za prenose i ponovno izdvajanje sredstava, kako bi se obezbedilo efikasno korišćenje sredstava Unije, čime se maksimiziraju sredstva Unije dostupna u okviru Instrumenta.

- (24) Implementacija Instrumenta za Zapadni Balkan treba trebalo bi da bude podržana koherentnim i prioritarnim skupom ciljanih reformi i investicionim prioritetima u svakom korisniku Zapadnog Balkana (Reformska agenda), pružajući okvir za podsticanje društveno-ekonomskog rasta, jasno artikulisanog i usklađenog sa zahtevima Unije za pristupanje. Reformska agenda će poslužiti kao sveobuhvatni okvir za postizanje ciljeva ovog Instrumenta.
- (25) Isplata podrške Unije trebalo bi da bude uslovljena poštovanjem uslova isplate i merljivim napretkom u implementaciji reformi navedenih u Reformskim agendama koje je Komisija procenila i formalno odobrila. Oslobođanje sredstava trebalo bi da bude strukturirano u skladu sa tim, odražavajući ciljeve Instrumenta.
- (26) Reformske agende trebalo bi da sadrže ciljane reformske mere i prioritne oblasti za investiranje uz uslove isplate u vidu kvalitativnih i kvantitativnih koraka koji ukazuju na zadovoljavajući napredak ili završetak tih mera, kao i indikativni raspored za implementaciju tih mera. Ti koraci bi trebalo da budu planirani za najkasnije do 31. avgusta 2027. godine, iako se ukupan završetak mera na koje se ti koraci odnose može produžiti nakon 2027. godine, ali najkasnije do 31. decembra 2028. godine.
- (27) Reformske agende trebalo bi da sadrže objašnjenje sistema korisnika za efikasno sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, korupcije, prevare i sukoba interesa, prilikom korišćenja sredstava obezbeđenih u okviru mera, kao i aranžmane koji imaju za cilj da izbegnu duplo finansiranje iz Instrumenta i drugih programa Unije kao i drugih donatora.
- (28) Mere u okviru Reformskih agendi trebalo bi da, gde je to odgovarajuće, doprinesu poboljšanju efikasnog sistema upravljanja i kontrole javnih finansija, borbi protiv korupcije, prevara i organizovanog kriminala, kao i efikasnom sistemu kontrole državne pomoći, sa ciljem obezbeđivanja pravednih uslova za sva poslovanja. Takve mere korisnik treba da implementira do indikativnog datuma koji bi mogao biti određen, odgovarajući za svaku meru, u ranoj fazi implementacije Instrumenta.
- (29) Komisija treba da proceni svaku Reformsku agendu na osnovu liste kriterijuma navedenih u ovoj Uredbi. Kako bi se osigurali jedinstveni uslovi za implementaciju ove Uredbe, Komisiji treba dodeliti provedbena ovlašćenja da odobri te Reformske agende. Ta ovlašćenja treba da se *primenjuju* u skladu sa Uredbom (EU) br. 182/2011 Evropskog parlamenta i Saveta¹⁰. Komisija će propisno uzeti u obzir odluku Saveta 2010/427/EU i ulogu EEAS tamo gde je to potrebno, a posebno kada prati ispunjenje preduslova za podršku Unije.
- (30) Odluka Komisije o sprovođenju iz ove uredbe treba istovremeno da predstavlja program rada u smislu člana 110(2) Finansijske uredbe u pogledu iznosa nepovratne finansijske podrške prema ovoj Uredbi.
- (31) S obzirom na potrebu za fleksibilnošću u implementaciji Instrumenta, korisniku bi trebalo biti moguće da podnese obrazloženi zahtev Komisiji za izmenu odluke o sprovođenju, kada Reformska agenda, uključujući relevantne uslove plaćanja, više nije ostvariva, bilo delimično ili potpuno, zbog objektivnih okolnosti. Korisnik bi trebao biti u mogućnosti da podnese obrazloženi zahtev za izmenu Reformske agende, uključujući predlaganje dodatka gde je to relevantno.

---

¹⁰ Uredba (EU) br. 182/2011 Evropskog parlamenta i Saveta od 16. februara 2011. godine o utvrđivanju pravila i opštih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlašćenja(OJ L 55, 28.2.2011, p. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (32) Komisija bi trebalo da bude u mogućnosti da izmeni odluku o sprovođenju, posebno da uzme u obzir promenu raspoloživih iznosa.
- (33) U slučaju preraspodele podrške u okviru ovog Instrumenta koja bi dovela do dodatne podrške korisniku, ovaj korisnik treba da podnese revidiranu Reformsku agendu sa dodatnim merama koje treba postići.
- (34) Sa svakim korisnikom treba zaključiti Sporazum o instrumentu kako bi se uspostavili principi finansijske saradnje između Unije i Korisnika, i da bi se precizirali neophodni mehanizmi koji se odnose na kontrolu, nadzor, praćenje, evaluaciju, izveštavanje i reviziju finansiranja Unije u okviru Instrumenta, pravila o porezima, taksama i naknadama i merama za sprečavanje, otkrivanje, istragu i ispravljanje nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa. Shodno tome, ugovor o zajmu takođe treba da se zaključi sa svakim korisnikom u kojem se utvrđuju posebne odredbe za upravljanje i sprovođenje finansiranja obezbeđenih u oblicima zajmova.
- (35) Finansijska podrška za Reformske agende treba da bude moguća u obliku zajma. U kontekstu finansijskih potreba Zapadnog Balkana, prikladno je organizovati finansijsku pomoć u okviru strategije diversifikovanog finansiranja predviđene članom 220a Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 i koja je u njoj utvrđena kao jedinstven metod finansiranja, za koji se očekuje da će poboljšati likvidnost obveznica Unije i atraktivnost i isplativost izdavanja Unije.
- (36) Prikladno je da se korisnicima daju zajmovi po veoma povoljnim uslovima sa maksimalnim trajanjem od 40 godina i da se otplata glavnice ne počne pre 2034. Takođe je prikladno odstupiti od člana 220(4) Uredbe (EU, Eurotom) 2018/1046.
- (37) S obzirom na to da su finansijski rizici povezani sa podrškom Korisnicima u vidu zajmova po ovom instrumentu uporedivi sa finansijskim rizicima povezanim sa kreditnim poslovima u skladu sa Uredbom (EU) 2021/947, rezervisanje za finansijsku obavezu po osnovu zajmova po ovoj Uredbi treba biti konstituisana po stopi od 9%, u skladu sa članom 211 Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, a finansiranje rezervisanja trebalo bi da se obezbedi iz koverta od 2 milijarde evra u okviru ovog sredstva.
- (38) Kako bi se osiguralo da stopa provizije ostane adekvatna finansijskim rizicima, ovlašćenje za donošenje akata u skladu sa članom 290. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije trebalo bi da bude delegirano Komisiji u pogledu izmene stope provizije. Od posebnog je značaja da Komisija sprovede odgovarajuće konsultacije tokom svog pripremnog rada, uključujući i na ekspertskom nivou i da te konsultacije budu sprovedene u skladu sa principima utvrđenim u Međuinstitucionalnom sporazumu o boljoj izradi zakona od 13. aprila 2016. godine. Konkretno, da bi se obezbedilo ravnopravno učešće u pripremi delegiranih akata, Evropski parlament i Savet dobijaju sve dokumente u isto vreme kada i stručnjaci država članica, a njihovi stručnjaci sistematski imaju pristup sastancima stručnih grupa Komisije koje se bave pripremom delegiranih akata.
- (39) Da bi se maksimizirala poluga finansijske podrške Unije za privlačenje dodatnih investicija i kako bi se osigurala kontrola EU nad rashodima, infrastrukturna ulaganja koja podržavaju Reformske agende treba da se implementiraju kroz WBIF. Pojedinačne projekte ili programe treba dostaviti Operativnom odboru WBIF-a na mišljenje tek nakon ispunjenja relevantnih uslova plaćanja definisanih Reformskim agendama. U slučaju neispunjavanja relevantnih uslova plaćanja za investicije u roku od godinu dana, Komisija može preraspodeliti sredstva za ulaganja u okviru WBIF-a među preostale Korisnike.

- (40) Kako bi se osiguralo da Korisnici raspolažu početnim finansiranjem za realizaciju prvih reformi, svaki Korisnik treba da ima pristup do 7% ukupnog iznosa predviđenog u okviru ove finansijske pomoći u obliku predfinansiranja, u zavisnosti od dostupnosti finansiranja i poštovanja preduslova za podršku u okviru Instrumenta.
- (41) Važno je garantovati i fleksibilnost i programabilnost u pružanju podrške Unije korisnicima sa Zapadnog Balkana. U tu svrhu, sredstva u okviru Mehanizma treba da se oslobađaju prema fiksnom polugodišnjem rasporedu, u zavisnosti od raspoloživosti sredstava, na osnovu zahteva za oslobađanje sredstava koji podnose Korisnici i nakon provere Komisije o zadovoljavajućem ispunjenju kako opštih uslova koji se odnose na makrofinansijsku stabilnost, dobro upravljanje javnim finansijama, transparentnost i nadzor budžeta, tako i relevantne uslove plaćanja. Kada uslov plaćanja nije ispunjen u skladu sa indikativnim rokom utvrđenim u odluci kojom se odobrava Reformska agenda, Komisija bi mogla da uskrati deo ili cela sredstva koja odgovaraju tom uslovu. Isplata odgovarajućih zadržanih sredstava mogla bi se izvršiti tokom sledećeg perioda za oslobađanje sredstava i do dvanaest meseci nakon prvobitnog roka navedenog u indikativnom vremenskom okviru, pod uslovom da su ispunjeni uslovi plaćanja. U prvoj godini implementacije, ovaj rok bi trebalo produžiti na 24 meseca od početne negativne ocene.
- (42) Izuzetno od člana 116(2) i (5) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, prikladno je odrediti rok za uplatu doprinosa državnim budžetima počev od dana dostavljanja odluke kojom se ovlašćuje isplatu korisniku i da isključi plaćanje zatezne kamate od strane Komisije Korisniku.
- (43) U okviru restriktivnih mera Unije, usvojenih na osnovu člana 29. Ugovora o Evropskoj uniji (TEU) i 215(2) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (TFEU), nikakvi fondovi ili ekonomski resursi ne mogu biti stavljeni na raspolaganje, direktno ili indirektno, ili u korist određenih pravnih lica, entiteta ili tela. Tako imenovani subjekti, i entiteti u njihovom vlasništvu ili pod njihovom kontrolom, stoga ne mogu biti podržani od strane Instrumenta.
- (44) U skladu sa Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046, Uredbom (EU, Euratom) 883/2013 Evropskog parlamenta i Saveta i Uredbom Saveta (EC, Euratom) br. 2988/95 , (Euratom, EC) br. 2185 /96 i (EU) 2017/1939, finansijski interesi Unije moraju biti zaštićeni srazmernim merama, uključujući mere koje se odnose na sprečavanje, otkrivanje, ispravljanje i istragu nepravilnosti, prevare, korupcije, sukoba interesa, dvostrukih finansiranja, do povraćaja sredstava koja su izgubljena, pogrešno plaćena ili pogrešno korišćena.
- (45) Konkretno, u skladu sa Uredbama (Euratom, EC) br. 2185/96 i (EU, Euratom) br. 883/2013, Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (OLAF) treba da bude u poziciji da sprovodi administrativne istrage, uključujući provere i inspekcije na licu mesta, u cilju utvrđivanja da li je bilo prevare, korupcije ili bilo koje druge nezakonite aktivnosti koja utiče na finansijske interese Unije.
- (46) U skladu sa članom 129. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, potrebna prava i pristup treba da budu odobreni Komisiji OLAF-a, Evropskom revizorskom sudu i, gde je primenljivo, EPPO-u, uključujući treće strane uključene u sprovođenje fondova Unije.
- (47) Komisija bi trebalo da osigura da finansijski interesi Unije budu efektivno zaštićeni u okviru Instrumenta. Istovremeno, imajući u vidu dugu evidenciju finansijske pomoći koja se pruža korisnicima sa Zapadnog Balkana takođe pod indirektnim upravljanjem i uzimajući u obzir njihovo postepeno usklađivanje sa standardima i praksama unutrašnje

kontrole Unije, Komisija se može u velikoj meri osloniti na rad nacionalne unutrašnje kontrole i sistema za sprečavanje prevara. Konkretno, Komisija i OLAF treba da budu bez odlaganja obavješteni o svim sumnjivim slučajevima nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa koji utiču na implementaciju sredstava u okviru Instrumenta.

- (48) Osim toga, korisnici treba da prijave nepravilnosti uključujući prevaru koje su bile predmet primarnog administrativnog ili sudskog nalaza, bez odlaganja, Komisiji i da je obavješavaju o toku upravnog i pravnog postupka. U cilju usklađivanja sa dobrim praksama u državama članicama, ovo izveštavanje treba da se vrši elektronskim putem, koristeći Sistem upravljanja nepravilnostima, koji je uspostavila Komisija.
- (49) Svaki korisnik treba da uspostavi sistem praćenja koji se uključuje u polugodišnji izveštaj o ispunjavanju uslova plaćanja njegove Agende koji prati polugodišnji zahtev za oslobađanje sredstava. Korisnici treba da prikupe i obezbede pristup podacima i informacijama koji omogućavaju prevenciju, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prevara, korupcije i sukoba interesa, u vezi sa merama koje podržava Instrument.
- (50) Komisija treba da obezbedi da su uspostavljeni jasni mehanizmi za praćenje i evaluaciju kako bi se obezbedila efektivna odgovornost i transparentnost u sprovođenju budžeta Unije, kao i da bi se obezbedila efikasna procena napretka ka postizanju ciljeva ove Uredbe.
- (51) Komisija treba da dostavi godišnji izveštaj o napretku u primeni Uredbe i instrumenta Evropskom parlamentu i Komitetu iz ove Uredbe
- (52) Komisija treba da izvrši evaluaciju instrumenta po njegovom završetku.
- (53) Komunikacioni kapaciteti korisnika trebalo bi da budu unapređeni kako bi se osigurala snažna i slobodna pluralistička podrška medija i javnosti za razumevanje vrednosti, koristi i obaveza Unije potencijalnog članstva u Uniji, uz rešavanje dezinformacija i manipulacije informacijama. Takođe treba osigurati vidljivost finansiranja Unije.
- (54) Pošto države članice ne mogu u dovoljnoj meri da ostvare ciljeve ove Uredbe, ali se mogu bolje postići na nivou Unije, Unija može da usvoji mere, u skladu sa principom supsidijarnosti kako je navedeno u članu 5. TEU. U skladu sa principom proporcionalnosti kako je navedeno u tom članu, ova uredba ne prelazi okvire onoga što je neophodno za postizanje tih ciljeva.
- (55) Imajući u vidu ambiciozne opšte ciljeve ovog Instrumenta u kratkom periodu implementacije, ova Uredba treba da stupi na snagu narednog dana nakon objavljivanja u Službenom listu Evropske unije,

USVOJILI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I

Opšte odredbe

Član 1

Predmet

1. Ovom Uredbom se uspostavlja Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana („Instrument“).

Ona utvrđuju ciljeve Instrumenta, njegovo finansiranje, budžet za period 2024-2027, oblike finansiranja Unije u okviru njega i pravila za obezbeđivanje takvog finansiranja.

- Instrument će pružiti pomoć Zapadnom Balkanu za sprovođenje socio-ekonomskih reformi i investicija za sprovođenje njihovih Reformskih agendi, kako je navedeno u Poglavlju III.

Član 2 *Definicije*

Za potrebe ove Uredbe primenjuju se sledeće definicije:

- „Korisnik“ znači bilo šta od sledećeg: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija.
- „Paket proširenja“ znači godišnju Komunikaciju o politici proširenja EU i prateća radna dokumenta osoblja.
- „Sporazum o instrumentu“ znači aranžman zaključen između Komisije i Korisnika kojim se utvrđuju principi finansijske saradnje između Korisnika i Komisije prema ovoj Uredbi. Ovaj aranžman predstavlja sporazum o finansiranju u smislu člana 114(2) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 u pogledu sredstava iz člana 6(2) tačka a.
- „Sporazum o zajmu“ znači aranžman zaključen između Komisije i Korisnika kojim se utvrđuju uslovi koji se primenjuju na podršku Instrumenta.
- „Reformske agende“ znači sveobuhvatan paket koherentnog i prioritetnog skupa ciljanih reformi i prioritetnih investicionih oblasti u svakom Korisniku, uključujući uslove plaćanja koji ukazuju na zadovoljavajući napredak ili završetak tih mera, i indikativni raspored za sprovođenje tih mera.
- „Mere“ označavaju reforme i investicije u okviru Reformskih agendi u skladu sa Poglavljem III.
- „Uslovi plaćanja“ znači uslove za oslobađanje sredstava u obliku vidljivih i merljivih kvalitativnih ili kvantitativnih koraka koje korisnici treba da sprovedu, kao što je navedeno u Reformskim agendama u skladu sa Poglavljem III kao uslovi za oslobađanje sredstava;
- „Operacija mešovitog finansiranja“ znači operaciju koju podržava budžet Unije koja kombinuje bespovratna sredstva podrške iz budžeta Unije sa oblicima povratne pomoći razvojnih ili drugih javnih finansijskih institucija, ili komercijalnih finansijskih institucija i investitora.

Član 3 *Ciljevi Instrumenta*

- Opšti ciljevi Instrumenta su da:
  - ubrza regionalnu ekonomsku integraciju i progresivnu integraciju sa jedinstvenim tržištem Unije;
  - ubrza socio-ekonomsku konvergenciju ekonomija Korisnika sa Unijom;
  - ubrza usklađivanje sa vrednostima Unije, zakonima, pravilima, standardima, politikama i praksama u cilju članstva u Uniji;
- Specifični ciljevi Instrumenta obuhvataju da se:

- (a) ubrza tranzicija Korisnika u održive i inkluzivne ekonomije, sposobne da izdrže konkurentne tržišne pritiske jedinstvenog tržišta Unije, i da stabilise investiciono okruženje;
- (b) podstiče regionalna ekonomska integracija, posebno kroz napredak u uspostavljanju zajedničkog regionalnog tržišta;
- (c) podstakne ekonomska integracija Korisnika sa jedinstvenim tržištem Unije;
- (d) podrži regionalna ekonomska integracija i unpređena integraciju sa jedinstvenim tržištem EU kroz poboljšanu povezanost u regionu u skladu sa transevropskim mrežama;
- (e) ubrza zelena tranzicija u skladu sa Zelenom agendom 2020. za Zapadni Balkan i pokriju svi ekonomski sektori, posebno energetika, uključujući tranziciju ka dekarbonizovanoj klimatski neutralnoj, klimatski otpornoj i cirkulatnoj privredi;
- (f) promoviše digitalna transformacija kao pokretač održivog razvoja i inkluzivnog rasta;
- (g) podstaknu inovacije, posebno za mala i srednja preduzeća i kao podršku zelenoj i digitalnoj tranziciji;
- (h) unapredi kvalitetno obrazovanje, obuka, prekvalifikacija i usavršavanje i politike zapošljavanja;
- (i) dalje jača osnova procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, demokratiju, poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, kroz promovisanje nezavisnog pravosuđa, pojačanu bezbednost, borbu protiv prevara, korupcije, organizovanog kriminala i pranja novca i finansiranja terorizma, utaja poreza i poreske prevare; poštovanje međunarodnog prava; jačanje slobode medija i akademske slobode i obezbedi povoljnu klimu za civilno društvo; negovanje socijalnog dijaloga; promovisanje rodne ravnopravnosti, nediskriminacije i tolerancije, kako bi se osiguralo i ojačalo poštovanje prava pripadnika manjina;
- (j) ojača efikasnost javne uprave i podrži transparentnost, strukturne reforme i dobro upravljanje na svim nivoima, uključujući u oblasti upravljanja javnim finansijama i javnih nabavki i kontrole državne pomoći; podrže inicijative i tela uključena u podršku i sprovođenje međunarodne pravde u Korsnicima Zapadnog Balkana.

Član 4 *Opsta načela*

1. Saradnja u okviru Instrumenta će se zasnivati i promovisati načela efektivnosti razvoja, u svim modalitetima, odnosno vlasništvo Korisnika nad prioritetima razvoja, fokus na rezultate, inkluzivna partnerstva, transparentnost i međusobnu odgovornost. Saradnja će se zasnivati na efektivnoj i efikasnoj raspodeli i korišćenju resursa.
2. Podrška iz Instrumenta biće dodatna uz podršku koja se pruža u okviru drugih programa i instrumenata Unije. Aktivnosti koje ispunjavaju uslove za finansiranje prema ovoj Uredbi mogu dobiti podršku iz drugih programa i instrumenata Unije pod uslovom da takva podrška ne pokriva iste troškove.
3. U cilju promovisanja komplementarnosti i efikasnosti svog delovanja, Komisija i države članice će saradivati i nastojati da izbegnu dupliranje između pomoći prema ovoj Uredbi i druge pomoći koju pružaju Unija, države članice, treće zemlje,

multilateralne i regionalne organizacije i subjekti, kao što su međunarodne organizacije i relevantne međunarodne finansijske institucije, agencije i donatori izvan Unije, u skladu sa utvrđenim principima za jačanje operativne koordinacije u oblasti spoljne pomoći, uključujući kroz pojačanu koordinaciju sa državama članicama na lokalnom nivou.

4. Aktivnosti u okviru Instrumenta će uključiti ublažavanje klimatskih promena i prilagođavanje, biodiverzitet i zaštitu životne sredine, ljudska prava, demokratiju, rodnu ravnopravnost i, gde je relevantno, smanjenje rizika od katastrofa, i podržavaće napredak ka Ciljevima održivog razvoja, promovišući integrisane akcije koje mogu stvoriti kooperativnost i postizanje više ciljeva na koherentan način. One će izbegavati neiskorišćen sredstva i rukovodiće se načelima „ne naškoditi“ i „ne ostavljati nikoga iza“, kao i pristupom održivosti koji je u osnovi Evropskog zelenog dogovora.
5. Korisnici i Komisija će osigurati da se jednakost između muškaraca i žena, uvođenje rodniha načela i integracija rodne perspektive uzmu u obzir i promovišu tokom pripreme Reformskih agendi i implementacije Instrumenta. Korisnici i Komisija će preduzeti odgovarajuće korake da spreče svaku diskriminaciju na osnovu pola, rase ili etničkog porekla, vere ili uverenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije. Komisija će izveštavati o ovim merama u kontekstu svog redovnog izveštavanja u okviru Rodnih akcionih planova.
6. Instrument neće podržavati aktivnosti ili mere koje su nekompatibilne sa Nacionalnim energetskim i klimatskim planovima Korisnika, njihovim nacionalno utvrđenim doprinosom prema Pariskom sporazumu i ambicijom da se postigne klimatska neutralnost do 2050. godine ili koje promovišu ulaganja u fosilna goriva, ili koje uzrokuju značajne štetne uticaje na životnu sredinu ili klimu.
7. Komisija će u saradnji sa državama članicama i Korisnicima, doprineti implementaciji obaveza Unije povećanju transparentnosti i odgovornosti u pružanju pomoći, uključujući promovisanje implementacije i jačanja sistema interne kontrole i politika borbe protiv prevara, i stavljanjem informacija o obimu i raspodeli pomoći dostupnim putem baza podataka na vebu, i obezbediće da podaci budu uporedivi i da im se može lako pristupiti i da se lako mogu deliti i objavljivati.

Član 5

Preduslovi za podršku Unije

1. Preduslovi za podršku u okviru Instrumenta biće da Korisnici nastave da podržavaju i poštuju efikasne demokratske mehanizme, uključujući višestranački parlamentarni sistem i vladavinu prava, i garantuju poštovanje svih obaveza ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinama. Još jedan preduslov biće da se Srbija i Kosovo konstruktivno angažuju na normalizaciji svojih odnosa u cilju potpunog sprovođenja svih svojih obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o putu normalizacije i njegovog Implementacionog aneksa, kao i svih prethodnih sporazuma iz dijaloga i uključe u pregovore o Sveobuhvatnom sporazumu o normalizaciji odnosa.
2. Komisija će nadgledati ispunjenje preduslova navedenih u stavu 1. pre nego što se sredstva puste Korisnicima u okviru Instrumenta i tokom perioda podrške koja se pruža u okviru Instrumenta, uzimajući u obzir najnoviji Paket proširenja. Komisija može doneti odluku kojom konstatuje da neki od ovih preduslova nisu ispunjeni, a posebno da obustavi oslobađanje sredstava iz člana 21, bez obzira na ispunjenost uslova plaćanje iz člana 16(3).

POGLAVLJE II

Finansiranje i implementacija

Član 6

Budžet

1. Sredstva koja će biti stavljena na raspolaganje kroz Instrument, u skladu sa stavovima 2 i 3, ne prelaze 6.000.000.000 evra za period od 2024. do 2027. godine.
2. Finansijski paket za implementaciju Instrumenta iznosi 2. 000. 000. 000 EUR za period od 1. januara 2024. do 31. decembra 2027. godine, od čega:
  - (a) 98,5% u vidu bespovratne finansijske podrške Korisnicima za sprovođenje Reformskih agendi;
  - (b) 1,5% za rashode u skladu sa stavom 6.
3. Podrška u vidu zajmova dostupna je u iznosu do 4.000.000.000 evra za period od 1. januara 2024. do 31. decembra 2027. godine. Taj iznos neće činiti deo iznosa Garancije EU za spoljne poslove u okviru značenja člana 31(4) Uredbe br. 2021/947.
4. Komisija će odrediti početni indikativni iznos finansiranja koji je na raspolaganju svakom Korisniku, u skladu sa metodologijom navedenom u Aneksu I, u odgovarajućoj implementacionoj odluci iz člana 15, izračunat na osnovu najnovijih dostupnih podataka na dan stupanja na snagu ove uredbe u skladu sa članom 29. Indikativni iznosi mogu se promeniti tokom primene u skladu sa načelima iz člana 21.
5. U skladu sa članom 19, iznos sredstava stavljenih na raspolaganje u okviru Investicionog okvira za Zapadni Balkan (WBIF) iz člana 12 Uredbe (EU) 2021/1529 biće najmanje 50% ukupnog iznosa iz stava 1. Taj doprinos će obuhvatati ceo iznos bespovratne finansijske podrške iz stava 2. tačka (a) ovog člana nakon odbijanja iznosa rezervacije.
6. Resursi iz stava 2. tačka (b) mogu se koristiti za tehničku i administrativnu pomoć za implementaciju Instrumenta, kao što su pripremne radnje, praćenje, kontrola, revizija i evaluacija, koje su potrebne za upravljanje Instrumentom i postizanje svojih ciljeva, posebno studije, sastanke stručnjaka, obuke, konsultacije sa vlastima korisnika, konferencije, konsultacije sa zainteresovanim stranama, aktivnosti informisanja i komunikacije, uključujući inkluzivne aktivnosti na terenu, i korporativno komuniciranje političkih prioriteta Unije, u meri u kojoj pošto su u vezi sa ciljevima ove Uredbe, troškovi povezani sa IT mrežama koje se fokusiraju na obradu i razmenu informacija, alati korporativne informacione tehnologije, kao i svi drugi rashodi u sedištu i delegacijama Unije za administrativnu i koordinacionu podršku potrebnu za Instrument. Konačno, troškovi mogu pokriti i troškove drugih pratećih aktivnosti kao što su kontrola kvaliteta i praćenje projekata ili programa na terenu i troškovi vršnjačkog savetovanja i stručnjaka za procenu i sprovođenje reformi i investicija.

Član 7
Implementacija i oblici finansiranja od strane Unije

1. Instrument će se implementirati u skladu sa Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046, bilo preko neposrednog upravljanja ili posrednog upravljanja sa bilo kojim od subjekata navedenih u članu 62(1), stav prvi, tačka (c) Uredbe (EU, Evroatom) 2018/1046.
2. Finansiranje od strane Unije može se obezbediti u bilo kom od oblika navedenih u Uredbi (EU, Euratom) 2018/1046, posebno finansijska pomoć, grantovi, nabavke i operacije mešovitog finansiranja.
3. U zavisnosti od potrebnih operativnih i finansijskih kapaciteta, subjekt kojem je povereno da sprovodi operacije mešovitog finansiranja može biti Evropska investiciona banka ili Evropski investicioni fond, multilateralne međunarodne finansijske organizacije, kao što je Evropska banka za obnovu i razvoj ili bilateralne evropske finansijske institucije, kao npr. razvojne banke. Kad god je to moguće, primena operacija mešovitog finansiranja u okviru Instrumenta biće dopunjena dodatnim vidovima finansijske podrške, bilo od strane država članica ili trećih strana.

Član 8
Pravila o prihvatljivosti lica i subjekata, poreklu snabdevanja i materijala i ograničenjima u okviru Instrumenta

1. Učešće u postupcima nabavke i dodele grantova za aktivnosti koje se finansiraju u okviru Instrumenta biće otvorene međunarodnim i regionalnim organizacijama i svim fizičkim licima koja su državljani, kao i za pravna lica koja su efektivno osnovana u:
  - (a) Državama članicama, Korisnicima, ugovornim stranama Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru i zemljama obuhvaćene Aneksom I Uredbe (EU) 2021/947 i Aneksom I Uredbe (EU) 2021/1529;
  - (b) zemljama za koje Komisija uspostavlja recipročni pristup spoljnoj pomoći u Korisnicima.
2. Recipročni pristup iz stava 1. tačka (b) može se odobriti na ograničeni period od najmanje godinu dana, kad god neka zemlja pod jednakim uslovima odobri prihvatljivost subjekata iz Unije i iz zemalja koje ispunjavaju uslove u okviru Instrumenta.

Komisija odlučuje o recipročnom pristupu nakon konsultacije sa dotičnim Korisnikom.
3. Sve zalihe i materijali koji se finansiraju i nabavljaju u okviru ovog Instrumenta će poticati iz bilo koje zemlje navedene u stavu 1 tačka (a) i tačka (b), osim ako se zalihe i materijali ne mogu nabaviti pod razumnim uslovima u bilo kojoj od tih zemalja. Pored toga, primenjuju se pravila o ograničenjima iz stava 6.
4. Pravila prihvatljivosti prema ovom članu se ne primenjuju na, i neće stvarati nacionalna ograničenja za fizička lica zaposlena ili na drugi način zakonski ugovorena sa kvalifikovanim ugovaračem ili, gde je primenljivo, podizvođačem, osim kada su nacionalna ograničenja zasnovana na pravilima predviđenim u stavu 6.
5. Za aktivnosti koje zajednički sufinansira subjekat ili se sprovode u neposrednom upravljanju ili posrednom upravljanju sa subjektima kako je navedeno u članu 62(1), tačka (c) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, pravila tih subjekata se takođe primenjuju.

Ovo ne dovodi u pitanje ograničenja utvrđena prema stavu 6, koja će se na odgovarajući način odraziti u sporazumima zaključenim sa tim subjektima.

6. Pravila prihvatljivosti i poreklo zaliha i materijala iz st. 1. i 3. i nacionalnost fizičkih lica iz stava 4. mogu biti ograničena u pogledu nacionalnosti, geografske lokacije ili prirode pravnih lica koja učestvuju u postupcima dodele kao i u pogledu geografskog porekla zaliha i materijala, u sledećim slučajevima:
  - (a) kada su takva ograničenja potrebna zbog specifične prirode i/ili ciljeva aktivnosti ili specifičnog postupka dodele i/ili kada su ova ograničenja neophodna za efektivno sprovođenje aktivnosti;
  - (b) kada aktivnost ili posebni postupci dodele utiču na bezbednost ili javni red, posebno u vezi sa strateškim sredstvima i interesima Unije, njenih država članica ili bilo kog od Korisnika, uključujući bezbednost, otpornost i zaštitu integriteta digitalne infrastrukture (uključujući infrastrukturu 5G mreže), komunikacione i informacione sisteme i povezane lance snabdevanja.
7. Podnosioci prijave na tender i kandidati iz nekvalifikovanih zemalja mogu biti prihvaćeni kao kvalifikovani u hitnim slučajevima ili kada usluge nisu dostupne na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrepljenim slučajevima kada bi primena pravila prihvatljivosti učinila da realizacijs aktivnosti bude nemoguća ili izuzetno otežana.

Član 9

Sporazum o instrumentu

1. Komisija će sa svakim Korisnikom zaključiti Sporazum o instrumentu za implementaciju Instrumenta koji utvrđuje obaveze i uslove plaćanja Korisnika za isplatu sredstava iz fonda Instrumenta.
2. Sporazum o instrumentu će biti dopunjen sporazumima o zajmu u skladu sa članom 17, koji propisuje posebne odredbe za upravljanje i implementaciju sredstava obezbeđenih u vidu zajmova.
3. Finansiranje će biti odobreno Korisnicima tek nakon što odgovarajući Sporazumi o instrumentu ili vazeći sporazumi o zajmu stupe na snagu.
4. Sporazum o instrumentu i sporazumi o zajmu zaključeni sa svakim od Korisnika, kao i sporazumi zaključeni sa fizičkim ili pravnim licima koji primaju sredstva Unije, obezbeđuju se ispunjenjem obaveza iz člana 129. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.
5. Sporazum o instrumentu će utvrditi neophodne detaljne odredbe koje se tiču:
  - (a) posvećenosti Korisnika da napreduje ka efikasnijim i efektivnijim sistemima kontrole i da ojača borbu protiv pranja novca, finansiranja terorizma, izbegavanja plaćanja poreza, poreske prevare ili utaje poreza;
  - (b) pravila o oslobađanju, zadržavanju, smanjenju i preraspodeli sredstava u skladu sa čl.21.
  - (c) aktivnosti koje se odnose na upravljanje, kontrolu, nadzor, praćenje, evaluaciju, izveštavanje i reviziju u okviru Instrumenta, kao i sistemske preglede, istrage, mere protiv prevara i saradnju;
  - (d) pravila o izveštavanju Komisije o tome da li su i kako ispunjeni uslovi plaćanja iz člana 12;

- (e) pravila o porezima, carinama i naknadama u skladu sa članom 27(9) i (10) Uredbe (EU) 2021/947;
- (f) mere za sprečavanje, otkrivanje, istragu i ispravljanje nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa, kao i obavezu da bez odlaganja obavestavaju Komisiju i OLAF o sumnjivim ili stvarnim slučajevima nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa i njihovo praćenje;
- (g) obaveze iz članova 22 i 23, uključujući precizna pravila i vremenski okvir za prikupljanje podataka od strane korisnika i pristup Komisije i OLAF-a;
- (h) postupak kojim se osigurava da zahtevi za isplatu podrške zajmu budu u okviru raspoloživog iznosa zajma, uzimajući u obzir član 6(3);
- (i) pravo Komisije da srazmerno smanji podršku pruženu u okviru Instrumenta i povrati svaki iznos potrošen za postizanje ciljeva Instrumenta ili da zatraži prevremenu otplatu zajma, u slučajevima nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa koji utiču na finansijske interese Unije koji nisu ispravljeni od strane Korisnika, ili ozbiljne povrede obaveze koja proističe iz Sporazuma o instrumentu
- (j) pravila i modalitete za Korisnike da izveštavaju u svrhu praćenja implementacije Instrumenta i procene postignuća ciljeva navedenih u članu 3.

Član 10

Prenosi, godišnje rate i odobrena sredstava za preuzimanje obaveza

1. Odstupajući od člana 12(4) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, neiskorišćena odobrena sredstva za obaveze i plaćanja u okviru Instrumenta automatski se prenose i mogu se preuzimati i koristiti do 31. decembra naredne finansijske godine. Preneseni iznos će se prvo koristiti u narednoj finansijskoj godini.
2. Komisija će obavestiti Evropski parlament i Savet o prenesenim sredstvima za preuzimanje obaveza u skladu sa članom 12(6) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.
3. Odstupajući od člana 15. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 o ponovnom stavljanju na raspolaganje sredstava za preuzimanje obaveza, sredstva za preuzimanje obaveza koja odgovaraju iznosu preuzetih obaveza za opozive kao rezultat potpunog ili delimičnog nesprovođenja aktivnosti u okviru Instrumenta biće ponovo stavljen na raspolaganje u korist izvorne budžetske linije.
4. Budžetske obaveze za aktivnosti koje se protežu na više od jedne finansijske godine mogu se raščlaniti na više godina u godišnje rate, u skladu sa članom 112(2) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.

POGLAVLJE III

Reformske agende

Član 11

Podnošenje Reformskih agendi

1. Da bi dobio bilo kakvu podršku u okviru Instrumenta, svaki Korisnik će dostaviti Komisiji Reformsku agendu za vreme trajanja Instrumenta, nadovezujući se na deo

strukturalnih reformi najnovijeg Programa ekonomskih reformi i povezane smernice zajedničke politike dogovorene na Ekonomskom i Finansijskom dijalogu u maju 2023. godine, svoju nacionalnu strategiju rasta gde je primenjivo, revidiranu metodologiju proširenja, najnoviji paket proširenja i Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan.

2. Reformske agende će definisati reforme koje treba da preduzme Korisnik, kao i investicione oblasti u cilju postizanja opštih i specifičnih ciljeva navedenih u članu 3. Reformske agende će sadržati mere za sprovođenje reformi kroz sveobuhvatan i koherentan paket. U fundamentalnim oblastima, uključujući vladavinu prava, borbu protiv korupcije, osnovna prava i slobodu izražavanja, Reformske agende će odražavati ocene iz najnovijeg Paketa proširenja.
3. Reformska agenda će biti u skladu sa najnovijim okvirom makroekonomske i fiskalne politike koji je dostavljen Komisiji u kontekstu ekonomskog i finansijskog dijaloga sa EU.
4. Reformske agende će biti u skladu sa i podržavati reformske prioritete identifikovane u kontekstu pristupnog puta Korisnika, i drugim relevantnim dokumentima, kao što su Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Nacionalni energetska i klimatski plan, Nacionalno utvrđeni doprinos prema Pariskom sporazumu i ambicijom da se postigne klimatska neutralnost do 2050. godine.
5. Reformske agende će poštovati opšta načela navedena u članu 4.
6. Komisija će pozvati Korisnike da u roku od tri meseca od stupanja na snagu ove Uredbe dostave svoje Reformske agende.
7. U slučaju preraspodele podrške u okviru Instrumenta koja dovede do toga da Korisnik dobije dodatnu podršku, Komisija će pozvati Korisnika da u roku od tri meseca podnese revidiranu Reformsku agendu za preostalo vreme trajanja Instrumenta.

Član 12

Principi finansiranja u okviru Reformskih agendi

1. Instrument će podsticati sprovođenje Reformske agende svakog Korisnika postavljanjem uslova plaćanja na oslobađanje sredstava. Ovi uslovi plaćanja primenjuju se na sredstva prema članu 6(2) tačka (a) i članu 6(3) i biće u obliku kvalitativnih ili kvantitativnih koraka. Takvi koraci će odražavati napredak u specifičnim socio-ekonomskim reformama, uključujući osnove procesa proširenja i vladavinu prava, povezane sa postizanjem različitih ciljeva Instrumenta navedenih u članu 3 i u skladu sa najnovijim paketom proširenja.
Ispunjavanje uslova plaćanja pokreće potpuno ili delimično oslobađanje sredstava, u zavisnosti od stepena njihove ispunjenosti.
2. U pogledu finansiranja preko fonda iz člana 19, ispunjenost uslova plaćanja iz stava 1. predstavlja preliminarnu validaciju. Sredstva će biti isplaćena nakon prijema zahteva za plaćanje od „menadžera fondova zajedničkog fonda osnovanog u okviru WBIF-a za primanje doprinosa donatora.
3. Makro finansijska stabilnost, dobro upravljanje javnim finansijama, transparentnost i nadzor budžeta su opšti uslovi za isplate koje moraju biti ispunjene za svako oslobađanje sredstava.

Član 13
Sadržaj reformskih agendi

1. Reformske agende će posebno utvrditi sledeće elemente, koji će biti obrazloženi i potkrepljeni:
  - (a) mere koje predstavljaju koherentan, sveobuhvatan i adekvatno izbalansiran odgovor na ciljeve navedene u članu 3, uključujući strukturne reforme, investicije i mere za obezbeđivanje ispunjenosti preduslova, ako je potrebno;
  - (b) objašnjenje kako su mere u skladu sa načelima, strategijama, planovima i programima iz člana 11;
  - (c) objašnjenje u kojoj meri se očekuje da mere doprinesu klimatskim i ekološkim ciljevima;
  - (d) za reforme i investicije, indikativni raspored i predviđene uslove plaćanja za oslobađanje sredstava u vidu kvalitativnih i kvantitativnih koraka, koji će se sprovesti najkasnije do 31. avgusta 2027. godine;
  - (e) aranžmane za efektivno praćenje, izveštavanje i evaluaciju Reformske agende od strane Korisnika, uključujući relevantne pokazatelje navedene u stavu 2;
  - (f) objašnjenje sistema Korisnika za efikasno sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa i za sprovođenje pravila kontrole državne pomoći;
  - (g) sve druge relevantne informacije.
2. Reformske agende će biti zasnovane na rezultatima i uključiti pokazatelje za ocenu napretka ka postizanju opštih i specifičnih ciljeva navedenih u njima. Ovi pokazatelji će se zasnivati, gde je to odgovarajuće i relevantno, na međunarodno dogovorenim pokazateljima i onima koji su već dostupni u vezi sa praktičnim politikama Korisnika. Pokazatelji će takođe biti koherentni koliko je to moguće, sa ključnim korporativnim pokazateljima uključenim u Okvir rezultata Instrumenta za pretpripruvenu pomoć (IPA III), u EFSD+ Okvir za merenje rezultata i u WBIF-u.

Član 14
Ocena Reformskih agendi od strane Komisije

1. Komisija će bez nepotrebnog odlaganja oceniti relevantnost, sveobuhvatnost i prikladnost Reformske agende svakog Korisnika ili, gde je primenljivo, bilo koje izmene i dopune te Agende. Prilikom vršenja svoje ocene, Komisija će delovati u bliskoj saradnji sa dotičnim Korisnikom i može dati zapažanja ili tražiti dodatne informacije.
2. Prilikom ocene Reformskih agendi, Komisija će uzeti u obzir relevantne dostupne analitičke informacije o Korisniku, obrazloženje i elemente koje je Korisnik pružio iz člana 13, kao i sve druge relevantne informacije kao što su informacije navedene u članu 11.
3. U svojoj oceni, Komisija će posebno uzeti u obzir sledeće kriterijume:
  - (a) da li Reformska agenda predstavlja relevantan, sveobuhvatan, koherentan i adekvatno uravnotežen odgovor na ciljeve navedene u članu 3;
  - (b) da li se može očekivati da će Reformska agenda ubrzati napredak ka premošćavanju društveno-ekonomskog jaza između Korisnika i Unije, i na taj

način poboljšati njihov ekonomski, društveni i ekološki razvoj i podržavati približavanje standardima Unije;

- (c) da li se može očekivati da će Reformska agenda ubrzati tranziciju Korisnika ka održivim, klimatski neutralnim i klimatski otpornim i inkluzivnim ekonomijama poboljšanjem regionalne povezanosti, ostvarivanjem napretka u dvostrukoj zelenoj i digitalnoj tranziciji, uključujući biodiverzitet, i podsticanjem inovacija, obrazovanja i veština i šireg tržišta rada;
  - (d) da li može da se očekuje da će Reformska agenda dodatno ojačati osnove procesa proširenja kako je definisano u članu 3.2 tačka (i).
  - (e) da li se Reformska agenda na odgovarajući način bavi potencijalnim rizicima u skladu sa preduslovima i uslovima plaćanja;
  - (f) da li su uslovi plaćanja koje je predložio Korisnik odgovarajući i ambiciozni, u skladu sa procenom iz najnovijeg Paketa proširenja, kao i dovoljno smisleni i jasni da omogućće odgovarajuće oslobađanje sredstava u slučaju njihovog ispunjenja i da li su predloženi pokazatelji izveštavanja odgovarajući i dovoljni za praćenje i izveštavanje o napretku ostvarenom ka opštim ciljevima;
  - (g) da li se od aranžmana koje je predložio Korisnik očekuje da efikasno spreče, otkriju i isprave nepravilnosti, prevare, korupciju i sukob interesa, kada se koriste sredstva obezbeđena u okviru Instrumenta i da osiguraju da nema dvostrukog finansiranja iz Instrumenta i drugih programa Unije kao i drugih donatora iz Instrumenta i drugih programa Unije kao i drugih donatora.
4. U svrhu ocene Reformske agende koju su podneli Korisnici, Komisiji mogu pomoći eksperti.

Član 15

Implementaciona odluka Komisije

1. U slučaju pozitivne ocene, Komisija će implementacionom odlukom odobriti Reformsku agendu koju je podneo Korisnik, u skladu sa članom 14. ili, gde je primenljivo, njen amandman podnet u skladu sa članom 16. Ta implementaciona odluka biće usvojena u skladu sa postupkom ispitivanja iz člana 27(2).
2. Odluka Komisije o sprovođenju će utvrditi reforme koje treba da sprovede Korisnik, oblasti ulaganja koje treba podržati i uslove plaćanja koji proizilaze iz Reformske agende, uključujući indikativni raspored.
3. Implementaciona odluka Komisije takođe utvrđuje:
  - (a) indikativni iznos ukupnih sredstava dostupnih Korisniku, i planirane rate koje treba da se oslobode, uključujući predfinansiranje strukturirano u skladu sa članom 13, nakon što Korisnik postigne zadovoljavajuće ispunjenje relevantnih uslova plaćanja u obliku kvalitativnih i kvantitativnih koraka identifikovanih u vezi sa sprovođenjem Reformske agende;
  - (b) raščlanjivanje po ratama finansiranja između podrške zajmu i nepovratne podrške;
  - (c) rok do kojeg moraju biti ispunjeni uslovi reformi za konačnu isplatu;
  - (d) aranžmane i raspored za praćenje, izveštavanje i implementaciju Reformske agende uključujući, gde je relevantno, mere neophodne za usklađivanje sa članom 24;

- (e) pokazatelje iz člana 13(2) za ocenu napretka ka postizanju opštih i posebnih ciljeva iz člana 3;

Član 16

Amandmani na Reformske agende

1. Kada Reformsku agendu, uključujući relevantne uslove isplate, Korisnik više ne može ostvariti, delimično ili u potpunosti, zbog objektivnih okolnosti, Korisnik može predložiti izmenjenu reformsku agendu. U tom slučaju, Korisnik može podneti obrazloženi zahtev Komisiji da izmeni svoju odluku o sprovođenju iz člana 15(1).
2. Komisija može da izmeni implementacionu odluku, posebno da uzme u obzir promenu raspoloživih iznosa u skladu sa principima iz člana 21.
3. Kada Komisija smatra da razlozi koje je naveo Korisnik opravdavaju izmenu Reformske agende, Komisija će oceniti izmenjenu agendu u skladu sa članom 14. i može bez nepotrebnog odlaganja izmeniti implementacionu odluku iz člana 15(1).
4. U amandmanu, Komisija može prihvatiti rokove za uslove plaćanja do 2028. godine. Ovo ne utiče na konačni rok utvrđen članom 21(8).

Član 17

Sporazum o zajmu, poslovi zaduživanja i pozajmljivanja

1. U cilju finansiranja podrške u okviru Instrumenta u vidu zajmova, Komisija će biti ovlašćena da u ime Unije pozajmi potrebna sredstva na tržištima kapitala ili od finansijskih institucija u skladu sa članom 220a Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.
2. Odstupajući od člana 220(4) Finansijske uredbe, isplate zajma mogu se sprovesti preko WBIF-a u ime Korisnika. Naplaćeni iznosi se prenose Korisniku.
3. Komisija zaključuje Sporazum o zajmu sa Korisnikom. Sporazumom o zajmu će se utvrditi maksimalni iznos zajma, period raspoloživosti i detaljne uslove podrške u okviru Instrumenta u vidu zajma. Zajmovi imaju rok trajanja do 40 godina od potpisivanja Sporazuma o zajmu.

Pored i odstupajući od člana 220(5) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, Sporazum o zajmu sadrži iznos predfinansiranja i pravila o poravnanju plaćanje predfinansiranja.

U pogledu iznosa zajma koji se realizuju preko WBIF-a, Sporazum o zajmu će takođe:

- (a) obezbediti da Korisnik neopozivo i bezuslovno ovlasti Komisiju da isplati isplate subjektu koji realizuje sredstva na zahtev tog subjekta i da je Komisija oslobođena svoje obaveze plaćanja prema Korisniku tako što je izvršila isplatu tom subjektu;
- (b) predvideti obavezu Korisnika da snosi troškove realizacije i eventualne naknade u vezi sa realizacijom sredstava u skladu sa uslovima dogovorenim između Komisije i subjekta koji realizuje sredstva.

Član 18

Izdvajanje rezervacija

1. U skladu sa članom 211(1) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, izdvajanje rezervacija za zajmove prema ovoj Uredbi formiraće se po stopi od 9% nakon stavljanja na

raspolaganje sredstava koja potpadaju pod član 6(3) ove Uredbe. Izdavanje rezervacija se vrši iz paketa iz člana 6(2) tačka (a).

Budžetske obaveze za izdavanje rezervacija će se izvršiti do 31. decembra 2027. Izuzetno od člana 211(2), poslednja rečenica Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, rezervacija će se plaćati progresivno i u potpunosti najkasnije kada su zajamovi u potpunosti isplaćeni.

2. Rezervacija se uplaćuje u zajednički fond za rezervacije. Takođe može pokriti zajmove za makrofinansijsku pomoć u skladu sa članom 31(5) Uredbe (EU) 2021/947. Stopa rezervacije će se revidirati najmanje svake tri godine od stupanja na snagu ove Uredbe.
3. Komisija je ovlašćena da usvoji delegirani akt u skladu sa članom 26 za izmenu stope rezervacije uz primenu kriterijuma navedenih u članu 211(2) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.

Član 19

Implementacija investicionih projekata i programa u okviru Investicionog okvira za Zapadni Balkan

1. Kako bi se iskoristila finansijska podrška EU za privlačenje dodatnih investicija, infrastrukturna ulaganja koja podržavaju Reformske agende će se implementirati kroz WBIF.
2. Implementaciona odluka Komisije iz člana 15. utvrđuje iznos sredstava koji se stavljaju na raspolaganje za korišćenje u okviru WBIF-a.
3. Komisija će dostaviti relevantne investicione projekte ili predloge programa na mišljenje Operativnog odbora WBIF-a iz člana 35(8) Uredbe (EU) 2021/947 nakon usvajanja odluke iz člana 21(3).
4. Najmanje 37% nepovratne finansijske podrške koja se kanališe kroz WBIF odnosiće se na klimatske ciljeve.
5. Finansiranje u okviru Instrumenta obezbeđeno iz finansijskog paketa iz člana 6(2) tačka (a), nakon odbitka iznosa izdavanja rezervacije sprovodi se u neposrednom upravljanju uzimajući u obzir niz investicija, postepeno obezbeđene kroz doprinose uplaćene u zajednički fond osnovan u okviru WBIF-a za primanje doprinosa donatora.
6. Ovo finansiranje neće biti dostupno za investicije koje podržavaju zajednički fond sve dok se ne donese odluka iz člana 21(3).
7. Finansiranje u okviru Instrumenta obezbeđeno iz zajmova navedenih u članu 6(5), biće dostupno preko WBIF-a u skladu sa sporazumom o zajmu između Komisije i Korisnika u skladu sa članom 17(2). Kolektivno za sve sporazume o zajmu, upravni fondova zajedničkog fonda iz člana 12(2) Komisiji godišnje podnose najviše dvanaest zahteva za isplate. Investicioni projekti i programi mogu dobiti podršku iz dva izvora finansiranja iz stava 1. kao i iz drugih programa i instrumenata Unije, s tim da takva podrška iz različitih izvora, programa i instrumenata obezbeđuje dodatnost i ne pokriva iste troškove.

Član 20
Predfinansiranje

1. Nakon podnošenja Reformske agende Komisiji, Korisnik može zatražiti predfinansiranje do 7% od ukupnog iznosa predviđenog ovim Instrumentom u skladu sa članom 6(4).
2. Komisija može osloboditi traženo predfinansiranje nakon usvajanja svoje implementacione odluke iz člana 15. i stupanja na snagu Sporazuma o instrumentu i pomenutog sporazuma o zajmu. Sredstva se oslobađaju u skladu sa članom 21(3), prva rečenica, i uz poštovanje preduslova navedenih u članu 5.
3. Komisija odlučuje o vremenskom okviru za isplatu predfinansiranja, koje može biti isplaćeno u jednoj ili više tranši.

Član 21
Ocena ispunjenosti uslova plaćanja, zadržavanje, smanjenje i preraspodela sredstava, pravila o plaćanju

1. Korisnik dva puta godišnje podnosi propisno opravdan zahtev za oslobađanje sredstava po osnovu ispunjenih uslova za isplatu koji se odnosi na kvantitativne i kvalitativne korake.
2. Komisija će bez nepotrebnog odlaganja oceniti da li je Korisnik postigao zadovoljavajuće ispunjenje uslova plaćanja utvrđenih u odluci Komisije o sprovođenju iz člana 15(1). Zadovoljavajuće ispunjenje ovih uslova plaćanja pretpostavlja da mere koje se odnose na iste reforme za koje je korisnik postigao zadovoljavajuće ispunjenje u prethodnim odlukama nisu poništene od strane Korisnika. Komisiji mogu pomoći eksperti.
3. Kada Komisija pozitivno oceni zadovoljavajuće ispunjenje svih važećih uslova, ona bez nepotrebnog odlaganja donosi odluku kojom se odobrava oslobađanje sredstava koja odgovaraju ovim uslovima. Ta odluka će, u skladu sa podelom utvrđenom u članu 6(4), odrediti iznos sredstava koja će biti stavljena na raspolaganje kao finansijska pomoć, kanalisana direktno u državni budžet i iznos koji će biti stavljen na raspolaganje preko WBIF-a. U pogledu tih iznosa, odluka će predstavljati uslov iz člana 12 za iznos sredstava koji će biti stavljen na raspolaganje kao finansijska pomoć koja se usmerava direktno u državni budžet i preliminarnu validaciju iz člana 12 za iznos koji treba da se stavi na raspolaganje preko WBIF-a.
4. Ako Komisija negativno oceni ispunjenost bilo kog uslova prema indikativnom rasporedu, oslobađanje sredstava koja odgovaraju tim uslovima biće obustavljeno. Zadržani iznosi mogu biti oslobođeni samo kada je Korisnik propisno opravdao, kao deo naknadnog zahteva za oslobađanje sredstava, da je preduzeo neophodne mere da obezbedi zadovoljavajuće ispunjenje odgovarajućih uslova.
5. Ako Komisija zaključi da Korisnik nije preduzeo potrebne mere u periodu od 12 meseci od početne negativne ocene iz stava 6., Komisija će umanjiti iznos bespovratne finansijske podrške i zajma srazmerno delu koji odgovara relevantnim uslovima plaćanja. Tokom prve godine implementacije primenjuje se rok od 24 meseca, koji se računa od početne negativne ocene iz stava 6. Korisnik može da iznese svoja zapažanja u roku od dva meseca od dostavljanja zaključaka Komisije.

6. Svaki iznos koji odgovara uslovima isplate koji nisu ispunjeni do 31. decembra 2028. neće dospeti do Korisnika i biće poništen ili otkazan iz raspoloživog iznosa podrške zajmu, prema potrebi.
7. Komisija može smanjiti iznos nepovratne finansijske podrške, uključujući prebijanje u skladu sa članom 102 Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, ili zajma, u slučaju identifikovanih slučajeva ili ozbiljne zabrinutosti u vezi, nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa koji utiču na finansijske interese Unije koje Korisnik nije ispravio, ili tešku povredu obaveze koja proističe iz Sporazuma instrumenta ili Sporazuma o zajmu, uključujući i na osnovu informacija koje je obezbedio OLAF.
8. Komisija može odlučiti da preraspodeli bilo koji iznos umanjen u skladu sa stavom 6. ili 7. među ostalim Korisnicima Instrumenta izmenom i dopunom implementacionih odluka navedenih u članu 15(1).
9. Za deo finansiranja iz Instrumenta koji se isplaćuje kao finansijska pomoć, koji se usmerava neposredno u nacionalne budžete korisnika, odstupajući od člana 116(2) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046, rok plaćanja iz čl. 116 (1) tačka (a) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 počinje da teče od dana dostavljanja odluke kojom se odobrava isplata Korisniku u skladu sa stavom 4.
10. Član 116(5) Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 neće se primenjivati na uplate izvršene kao finansijska pomoć, koje se nepsoredno usmeravaju u nacionalne budžete Korisnika u skladu sa ovim članom i članom 22. ove Uredbe.
11. Isplata sredstava po ovom Instrumentu zavisice od raspoloživih sredstava. Sredstva se isplaćuju u ratama. Rata se može platiti u jednoj ili više tranši.
12. Iznos koji je stavljen na raspolaganje kao finansijska pomoć, nepsoredno u državni budžet, uplaćuje se po odluci iz stava 3. u skladu sa sporazumom o zajmu.
13. Isplata bilo kog iznosa podrške u formi zajma, bilo da se kanališe neposredno u državni budžet ili preko WBIF-a, zavisice od podnošenja zahteva za isplatu od strane Korisnika u formi navedenoj u sporazumu o zajmu.
14. Iznos koji je stavljen na raspolaganje preko WBIF-a biće uplaćen nakon odluke iz stava 3, nakon zahteva za isplatu iz stava 13. i nakon prijema zahteva za isplatu od menadžera fondova zajedničkog fonda osnovanog u okviru WBIF-a za primanje doprinosa donatora.

POGLAVLJE IV

Zaštita finansijskih interesa Unije

Član 22

Zaštita finansijskih interesa Unije

1. Prilikom sprovođenja Instrumenta, Komisija i Korisnici će preduzeti sve odgovarajuće mere za zaštitu finansijskih interesa Unije, uzimajući u obzir načelo proporcionalnosti i posebne uslove pod kojima će Instrument funkcionisati, preduslove navedene u članu 5. (1) i uslove utvrđene u posebnim sporazumima o instrumentu, posebno u vezi sa sprečavanjem, otkrivanjem i ispravljanjem prevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti. Svaki Korisnik će se obavezati da će napredovati ka efektivnom i

efikasnom sistemu upravljanja i kontrole i obezbediti da se pogrešno plaćeni ili pogrešno korišćeni iznosi mogu povratiti.

2. Sporazum o instrumentu predviđa sledeće obaveze Korisnika:
  - (a) redovno proveravanje da li je obezbeđeno finansiranje korišćeno u skladu sa važećim pravilima, posebno u pogledu sprečavanja, otkrivanja i ispravljanja prevara, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti;
  - (b) preduzeti odgovarajuće mere za sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje prevare, korupcije, sukoba interesa i nepravilnosti koje utiču na finansijske interese Unije, kako bi se izbeglo duplo finansiranje i preduzele pravne radnje za povraćaj sredstava koja su zloupotrebljena, uključujući u vezi sa bilo kojom merom za sprovođenje reformi i investicionih projekata ili programa u okviru Reformskih agendi;
  - (c) za potrebe stava 1. ovog člana, a posebno za provere korišćenja sredstava u vezi sa sprovođenjem reformi u Reformskim agendama, radi obezbeđenja prikupljanja i pristupa odgovarajućim podacima o licima i subjektima koji primaju sredstva za sprovođenje mera Reformske agende iz Poglavlja III;
  - (d) izričito ovlastiti Komisiju, OLAF, Revizorski sud i, gde je primenljivo, EPPO da ostvare svoja prava kako je predviđeno članom 129 Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046.
3. Sporazum o instrumentu takođe predviđa pravo Komisije da proporcionalno smanji podršku pruženu u okviru instrumenta i povrati svaki iznos potrošen za postizanje ciljeva instrumenta ili da traži prevremenu otplatu zajma, u slučajevima nepravilnosti, prevare, korupciju i sukobe interesa koji utiču na finansijske interese Unije, a koje Korisnik nije ispravio, ili tešku povredu obaveze koja proističe iz takvih sporazuma. Prilikom odlučivanja o iznosu povraćaja i umanjenja, odnosno iznosu koji se privremeno vraća, Komisija će poštovati načelo proporcionalnosti i uzeti u obzir ozbiljnost nepravilnosti, prevare, korupcije ili sukoba interesa koji utiču na finansijske interese Unije, ili zbog povrede obaveze. Korisniku se daje mogućnost da iznese svoja zapažanja pre nego što se izvrši umanjenje ili se zatraži privremena otplata.
4. Lica i subjekti koji implementiraju sredstva u okviru Instrumenta će bez odlaganja prijaviti sve slučajeve sumnje na prevaru, korupciju, sukob interesa i nepravilnosti koje utiču na finansijske interese Unije, Komisiji i OLAF-u.

Član 23

Uloga nacionalnih internih sistema i nacionalnih revizorskih organa

1. Za deo finansiranja instrumenta koji se isplaćuje kao finansijska pomoć, koji se direktno usmerava u nacionalne budžete korisnika, Komisija će se oslanjati na postojeće i poboljšane sisteme unutrašnje kontrole Korisnika, uključujući nacionalna revizorska tela i, gde je primenljivo, Koordinacione službe za antiprevaru svakog Korisnika uspostavljene u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć.

Reformske agende će u prvim godinama implementacije dati prioritet reformama koje se odnose na pregovaračko Poglavlje 32, posebno o upravljanju javnim finansijama i unutrašnjoj kontroli, kao i o borbi protiv prevara, zajedno sa Poglavljima 23 i 24,

posebno kada je u pitanju pravosuđe, korupcija i organizovani kriminal i Poglavlje 8, posebno o kontroli državne pomoći.

2. Korisnici će bez odlaganja prijaviti sve nepravilnosti, uključujući prevaru, koje su bile predmet primarnog upravnog ili sudskog nalaza, i obavještavaće Komisiju o napretku svih upravnih i pravnih postupaka u vezi sa takvim nepravilnostima. Takvo izveštavanje vrši se elektronskim putem, koristeći Sistem upravljanja nepravilnostima, koji je uspostavila Komisija.
3. Subjekti iz stava 2. održavaju redovan dijalog sa Evropskim revizorskim sudom, OLAF-om i, prema potrebi, EPPO-om.
4. Komisija može sprovesti detaljne sistemske preglede sprovođenja nacionalnog budžeta na osnovu procene rizika i dijaloga sa nacionalnim revizorskim organima, i davati preporuke za poboljšanje sistema.
5. Komisija može usvojiti preporuke za Korisnika o svim slučajevima u kojima po njenom mišljenju nadležni organi nisu preduzeli neophodne korake da spreče, otkriju i isprave prevare, korupciju, sukob interesa i nepravilnosti koje su uticale ili ozbiljno rizikuju da utiču na dobro finansijsko upravljanje troškova koji se finansiraju u okviru Instrumenta i u svim slučajevima u kojima se identifikuju slabosti koje utiču na dizajn i funkcionisanje sistema kontrole koji su uspostavile vlasti. Dotični Korisnik će sprovesti takve preporuke ili dati obrazloženje zašto to nije učinio.

POGLAVLJE V

Praćenje, izveštavanje i evaulacija

Član 24

Praćenje i izveštavanje

1. Komisija će pratiti implementaciju Instrumenta i ocenjivati postizanje ciljeva navedenih u članu 3. Praćenje implementacije će biti ciljano i proporcionalno aktivnostima koje se sprovode u okviru Instrumenta. Očekuje se da pokazatelji navedeni u članu 13(2) doprinesu praćenju Instrumenta od strane Komisije.
2. Sporazum o instrumentu iz člana 9. utvrđuje pravila i modalitete za Korisnike da izveštavaju Komisiji u svrhu stava 1.
3. Komisija podnosi godišnji izveštaj Evropskom parlamentu i Savetu o napretku ka postizanju ciljeva ove Uredbe.
4. Komisija dostavlja izveštaj iz stava 3. Odboru iz člana 27.

Član 25

Evaluacija Instrumenta

1. Nakon 31. decembra 2027, ali najkasnije do 31. decembra 2031, Komisija će izvršiti naknadnu evaluaciju Uredbe. Ta naknadna evaluacija procenjuje doprinos Unije postizanju ciljeva ove Uredbe.
2. Ova naknadna evaluacija će koristiti načela dobre prakse OECD-ovog Odbora za razvojnu pomoć, sa ciljem da se utvrdi da li su ciljevi ispunjeni i da se formulišu preporuke u cilju poboljšanja budućih delovanja.

Komisija će Evropskom parlamentu, Savetu i državama članicama saopštiti nalaze i zaključke ove *ex-post* evaluacije, zajedno sa svojim zapažanjima i praćenjem. O ovoj naknadnoj evaluaciji može se raspravljati na zahtev država članica. Rezultati će biti uključeni u pripremu budućih programa i aktivnosti i raspodelu resursa. Ova naknadna evaluacija i praćenje biće javno dostupni.

Komisija će, u odgovarajućem obimu, udružiti sve relevantne zainteresovane strane, uključujući Korisnike, socijalne partnere, organizacije civilnog društva i lokalne vlasti u proces evaluacije finansiranja Unije predviđenog ovom Uredbom, i može, po potrebi, nastojati da preduzme zajedničke evaluacije sa državama članicama i drugim partnerima uz blisko učešće Korisnika.

POGLAVLJE VI

Završne odredbe

Član 26

Izvršenje delegiranih ovlašćenja

1. Ovlašćenje za donošenje delegiranih akata se dodeljuje Komisiji pod uslovima utvrđenim u ovom članu.
2. Ovlašćenje za donošenje delegiranih akata iz člana 18. dodeljuje se Komisiji na neodređeno vreme od dana stupanja na snagu ove Uredbe.
3. Evropski parlament ili Savet može u bilo kom trenutku opozvati delegirana ovlašćenja iz člana 18. Odluka o opozivu će okončati delegirana ovlašćenja navedena u toj odluci. Ona stupa na snagu narednog dana nakon objavljivanja odluke u Službenom listu Evropske unije ili kasnijeg datuma navedenog u njoj. To neće uticati na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Pre usvajanja delegiranog akta, Komisija će konsultovati eksperte koje odredi svaka država članica u skladu sa načelima utvrđenim u Međuinstitucionalnom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. aprila 2016.
5. Čim usvoji delegirani akt, Komisija će istovremeno obavestiti Evropski parlament i Savet.
6. Delegirani akt usvojen u skladu sa članom 18. stupa na snagu samo ako ni Evropski parlament ni Savet nije izrazio prigovor u roku od mesec dana od obaveštenja o tom aktu Evropskom parlamentu i Savetu ili ako, pre isteka tog perioda, Evropski parlament i Savet su obavestili Komisiju da neće prigovoriti. Taj period se produžava za mesec dana na inicijativu Evropskog parlamenta ili Saveta.

Član 27

Procedura Odbora

1. Komisija pomaže Odboru. Taj Odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Kada se upućuje na ovaj stav, primenjuje se član 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Član 28

Informisanje, komunikacija i publicitet

1. Komisija se može uključiti u komunikacione aktivnosti kako bi osigurala vidljivost finansiranja Unije za finansijsku podršku predviđenu Reformskim agendama, uključujući kroz zajedničke komunikacione aktivnosti sa Korisnicima. Komisija može, prema potrebi, osigurati da se podrška u okviru Instrumenta saopšti i prizna kroz izjavu o finansiranju.
2. Primaoci sredstava Unije priznaju poreklo i obezbeđuju vidljivost finansiranja Unije, uključujući, gde je to moguće, isticanje amblema Unije i odgovarajuće izjave o finansiranju koja glasi „Finansira Evropska unija“, posebno kada promovišu aktivnosti i svoje rezultate, pružanjem koherentnih, efektivnih i srazmernih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije i javnost.
3. Komisija sprovodi aktivnosti informisanja i komunikacije koje se odnose na Instrument na aktivnosti preduzete u skladu sa Instrumentom i na dobijene rezultate. Finansijska sredstva dodeljena Instrumentu takođe će doprineti korporativnoj komunikaciji o političkim prioritetima Unije, u onoj meri u kojoj su oni povezani sa ciljevima iz člana 3.

Član 29

Stupanje na snagu

Ova uredba stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Ova Uredba je obavezujuća u celosti i direktno se primenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu,

*Za Evropski parlament
Predsednik*

*Za Savet
Predsednik*

ZAKONODAVNI FINANSIJSKI IZVEŠTAJ

1. OKVIR PREDLOGA/INICIJATIVE

1.1. Naziv predloga/inicijative

Predlog Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o uspostavljanju Instrumenta za reforme i razvoj Zapadnog Balkana

1.2. Odnosna oblast(i) politike

Odnosi EU sa ostatkom sveta

1.3. Predlog/inicijativa se odnosi na:

Nova radnja

Nova radnja nakon pilot projekta/pripreme radnje¹¹

Proširenje postojeće radnje

spajanje ili preusmeravanje jedne ili više radnji ka drugoj/novoj radnji

1.4. Cilj (evi)

1.4.1. Opšti cilj (evi)

Strateški ciljevi Instrumenta podrazumevaju ubrzanje socio-ekonomske konvergencije privreda Zapadnog Balkana sa EU kroz podršku reformama i ciljanim investicijama.

Instrument treba da podrži reforme i investicije koje podstiču ekonomsku integraciju Zapadnog Balkana sa jedinstvenim tržištem EU i unapređuju regionalnu ekonomsku integraciju, reforme koje se odnose na osnove procesa proširenja (uključujući vladavinu prava, javne nabavke, borbu protiv korupcije, prevara i organizovan kriminal), kao i dalje usklađivanje sa pravilima, standardima, politikama i praksama EU sa stanovišta članstva u Uniji.

1.4.2. Poseban cilj (evi)

Instrument će podržati mere za:

- ubrzanje tranzicije korisnika na održive i inkluzivne privrede, sposobne da izdrže konkurentske tržišne pritiske jedinstvenog tržišta Unije, i na stabilno investiciono okruženje;
- podsticanje regionalne ekonomske integracije, posebno kroz napredak u uspostavljanju Zajedničkog regionalnog tržišta;
- podsticanje ekonomske integracije korisnika sa jedinstvenim tržištem Unije;
- podržavanje regionalne ekonomske integracije i poboljšanu integraciju sa jedinstvenim tržištem EU kroz poboljšanu povezanost u regionu u skladu sa transevropskim mrežama;
- ubrzanje zelene tranzicije u skladu sa Zelenom agendom 2020 za Zapadni Balkan koja pokriva sve ekonomske sektore, posebno energetiku, uključujući tranziciju ka dekarbonizovanoj, klimatski neutralnoj, klimatski otpornoj i cirkularnoj privredi;

¹¹ Kako je navedeno u članu 58(2)(a) ili (b) Finansijske uredbe.

- promovisanje digitalne transformacije, kao pokretača održivog razvoja i inkluzivnog rasta;
- podstaći inovacije, posebno za mala i srednja preduzeća i podršku zelenoj i digitalnoj tranziciji;
- unapređivanje kvalitetnog obrazovanja, obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije, kao i politike zapošljavanja;
- dalje ojačati osnove procesa proširenja, uključujući vladavinu prava, demokratiju, poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, kroz promovisanje nezavisnog pravosuđa, pojačanu bezbednost, borbu protiv prevara, korupcije, organizovanog kriminala i pranja novca i finansiranja terorizma, utaju poreza i poreske prevare; poštovanje međunarodnog prava; ojačati slobodu medija i akademske slobode i okruženje koje omogućava civilno društvo; negovati socijalni dijalog; promovisati rodnu ravnopravnost, nediskriminaciju i toleranciju, kako bi se osiguralo i ojačalo poštovanje prava pripadnika manjina;
- ojačati efikasnost javne uprave i podržati transparentnost, strukturne reforme i dobro upravljanje na svim nivoima, uključujući u oblasti upravljanja javnim finansijama i javnih nabavki i kontrole državne pomoći; podržati inicijative i tela uključena u podršku i sprovođenje međunarodne pravde u zemljama Zapadnog Balkana.

1.4.3. *Očekivani rezultat(i) i uticaj*

Navedite efekte koje predlog/inicijativa treba da ima na korisnike/ciljane grupe.

Očekuje se da će podrška u okviru Instrumenta omogućiti korisnicima da sprovedu reforme i investicije potrebne da bi njihove privrede bile konkurentnije, povećavajući unutrašnju povezanost regiona i konvergenciju sa Unijom.

Sprovođenje Instrumenta takođe treba da ojača sistem interne kontrole i upravljanja javnim finansijama među korisnicima, kao i realizaciju osnova procesa proširenja, posebno u vezi sa vladavinom prava i borbom protiv korupcije, prevare i organizovanog kriminala.

1.4.4. *Pokazatelji učinka*

Navedite pokazatelje za praćenje napretka i dostignuća.

Posebni pokazatelji će biti definisani u Reformskoj agendi i ugovorima o zajmu koji će se zaključiti sa svakim korisnikom u skladu sa članovima 12 i 17.

1.5. **Osnove za predlog/inicijativu**

1.5.1. *Zahtevi koje treba ispuniti na kratak ili dugi rok, uključujući detaljan vremenski okvir za realizaciju inicijative*

Uprkos tome što su korisnici u različitim fazama na putu pristupanja EU, njihov ekonomski učinak i konkurentnost kaskaju za EU. Reforme i investicije koje podržava ovaj Instrument, trebalo bi da ubrzaju postizanje bolje konvergencije i usklađivanja sa standardima EU, kao i bližu ekonomsku integraciju unutar regiona i sa jedinstvenim tržištem EU.

Preduslovi za finansiranje u okviru Instrumenta, podrazumevaju da će korisnici podržati i poštovati delotvorne demokratske mehanizme, vladavinu prava i garantovati poštovanje ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina. Još jedan preduslov biće da se Srbija i Kosovo konstruktivno angažuju na normalizaciji svojih odnosa u cilju potpunog sprovođenja svih svojih obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o putu

ka normalizaciji i njegovog Aneksa za primenu i svih prethodnih sporazuma o dijalogu i da se uključe u pregovore o Sveobuhvatnom sporazumu o normalizaciji odnosa.

Komisija će takođe proveriti da li su ispunjeni opšti uslovi (makrofinansijaska stabilnost, dobro upravljanje javnim finansijama, transparentnost i nadzor budžeta).

Da bi dobili finansiranje, od korisnika će se tražiti da osmisle Reformske agende, na osnovu svojih strategija rasta, Instrumenta ekonomskih reformi, revidirane metodologije proširenja i izveštaja o proširenju, koje će Komisija usvojiti kroz primenjenu odluku. Agende će sadržati ograničen broj reformskih i investicionih oblasti sa uslovima plaćanja i sa njima povezanim iznosima. Takvi uslovi će odražavati napredak u konkretnim društveno-ekonomskim reformama, uključujući osnove procesa proširenja i vladavine prava. Nakon odluke o usvajanju Reformske agende i zaključivanja odgovarajućih sporazuma, korisnici će imati pravo na prefinansiranje.

Sredstva u okviru Instrumenta će biti uplaćivana na polugodišnjoj osnovi, nakon što korisnici podnesu zahteve koji će opravdati ispunjenost uslova plaćanja i potvrditi zakonitost i regularnost bilo koje osnovne transakcije, uz izveštaj o praćenju slučajeva lošeg upravljanja povezanim finansiranjem. Komisija će staviti na raspolaganje sredstva na osnovu svoje procene zahteva. Sredstva se mogu isplatiti u punim iznosima, smanjenim iznosima ili se mogu potpuno zadržati, u zavisnosti od stepena ispunjenosti uslova plaćanja, po vrsti. zadržana sredstva mogu se redistribuirati među ostalim korisnicima u narednim godinama.

Investicije predviđene Instrumentima reforme biće podržane preko WBIF-a. Povezani projekti ili programi će biti dostavljeni Operativnom odboru WBIF-a na mišljenje samo nakon procene Komisije o ispunjenosti relevantnih uslova plaćanja i naknadne isplate finansijskih sredstava i biće podložni pravilima relevantnog WBIF poziva.

Očekuju se četiri godišnja ciklusa u periodu 2024-2027.

- 1.5.2. *Dodata vrednost uključenosti Unije (može biti rezultat različitih faktora, npr. dobiti ostvarenih u procesu koordinacije, pravne sigurnosti, veće efikasnosti ili komplementarnosti). Za potrebe ove tačke „dodata vrednost učešća Unije“ je vrednost koja je rezultat intervencije Unije, a koja je dodatna vrednosti koju bi inače stvorile same države članice.*

Neophodno je delovanje na nivou Unije da bi se postigla ubrzana ekonomska konvergencija Zapadnog Balkana sa EU na njihovom putu ka potencijalnom članstvu u Uniji. Veličina neophodne pomoći je takva da regionu i dalje treba stalna spoljna podrška koju nijedna država članica ili pojedinačni donator ne bi mogli da pruže sami. Unija je u jedinstvenoj poziciji da pruži višegodišnju spoljnu pomoć regionu na blagovremen, koordinisan i predvidljiv način. Unija takođe može da iskoristi svoj kapacitet zaduživanja za kreditiranje korisnika u regionu pod povoljnim uslovima, kao i da obezbedi grantove u višegodišnjoj perspektivi.

- 1.5.3. *Pouke izvučene iz sličnih iskustava u prošlosti*

Ovaj Instrument nadograđuje i dopunjuje pomoć koja se pruža Zapadnom Balkanu u okviru Instrumenta za pretprišupnu pomoć (IPA III), i koristi jedan od svojih uspešnih mehanizama – Investicioni okvir za Zapadni Balkan. Oba ova instrumenta su dokazala da finansiranje EU može ponuditi značajan podsticaj kada se koristi zajedno sa finansijskim sredstvima drugih donatora u kontekstu mešanja. Međutim, format ovog Instrumenta je drugačiji po tome što se u velikoj meri oslanja na povlašćene kredite koje Unija uzima, zahvaljujući odličnom kreditnom rejtingu. Instrument će se

nadovezati na lekcije naučene iz Instrumenta za oporavak i otpornost, koji je osnovan 2020. godine, kao i iz nedavno predloženog Instrumenta za Ukrajinu.

1.5.4. *Kompatibilnost sa Višegodišnjim finansijskim okvirom i moguće sinergije sa drugim odgovarajućim instrumentima*

Predloženi Instrument ima za cilj da opremi Uniju pravnim instrumentom koji će joj omogućiti da podrži veću socio-ekonomsku konvergenciju Zapadnog Balkana na njihovom putu ka članstvu u Uniji. Instrument će biti komplementaran pomoći u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć, koji se usredsređuje na usklađivanje korisnika sa *pravnim tekovinama* EU i pripremu za preuzimanje obaveza iz članstva.

Ovaj novi zakonski predlog za Instrument reforme i razvoja dopunjava predlog Uredbe Saveta COM(2023)337, kojom se menja i dopunjuje Uredba 2020/2093 kojom se utvrđuje višegodišnji finansijski okvir (MFF) za godine 2021. do 2027. (videti tačke 1.5.5 i 3.2.4).

Ukupan iznos Instrumenta biće obezbeđen kroz kredite i bespovratnu podršku. Komponenta kredita će iznositi maksimalno 4 milijarde evra za sve korisnike duž čitavog perioda 2024-2027. Zajmovi će biti garantovani preko Zajedničkog fonda za rezervacije po stopi rezervacija od 9%. Dodatni iznos bespovratnih sredstava u obliku bespovratne podrške predviđen u predlogu za izmenjeni MFF iznosi 2 milijarde evra, uključujući rezervaciju i administrativne troškove.

1.5.5. *Procena različitih raspoloživih opcija finansiranja, uključujući obim za preraspoređivanje*

Budžet Unije već pruža podršku pripremama za moguće pristupanje EU kroz Instrument pretpristupne pomoći (IPA III), koji pokriva Zapadni Balkan i Tursku, a zasniva se na grantovima, mešanju i budžetskim garancijama. Ova finansijska sredstva su u potpunosti dodeljena neophodnim aktivnostima u vezi sa usklađivanjem i pripremama za proširenje, te sa realizacijom Ekonomskog i investicionog plana.

Predloženi Instrument ima za cilj samo ubranu socio-ekonomsku konvergenciju Zapadnog Balkana i zasniva se na drugačijem pristupu, uspostavljajući snažnu vezu između ispunjavanja reformskih obaveza i pristupa finansiranju. Takođe se zasniva na drugačijoj šemi finansiranja, gde 2/3 finansiranja dolazi iz zajmova koje uzima Unija i prenosi korisnicima.

Kako bi osigurala nesmetanu i transparentnu primenu svih investicija identifikovanih u okviru Reformske agendi zasebnih korisnika, Komisija namerava da koristi isprobanu metodologiju Investicionog okvira za Zapadni Balkan, uz zadržavanje gore navedenih uslova.

S obzirom na to da je reč o potpuno drugačijem mehanizmu pomoći, koji cilja na određeni skup prioriteta u regionu, a da ciljevi IPA zahtevaju celokupno finansiranje predviđeno budžetom, korišćenje postojećeg instrumenta (IPA III) ne bi bilo praktično, dok preraspodela sredstava u okviru ovog instrumenta ne bi bila izvodljiva.

1.6. **Trajanje i finansijski uticaj predloga/inicijative**

Ograničeno trajanje

– na snazi od [DD/MM]GGGG do [DD/MM]GGGG

- Finansijski uticaj od 2024. do 2027. izdvojenih finansijskih sredstava na ime preuzetih obaveza i od 2024. za izdvojena finansijska sredstva na ime isplata.

Neograničeno trajanje

- Primena sa početnim periodom od GGGG do GGGG,
- nakon čega sledi rad u punom obimu.

1.7. **Metoda(e) planiranog sprovođenja budžeta¹²**

Direktno upravljanje od strane Komisije

- od strane njegovih odeljenja, uključujući i osoblje u delegacijama Unije;
- od strane izvršnih agencija

Zajedničko upravljanje sa državama članicama

Indirektno upravljanje poveravajući poslove realizacije budžeta:

- trećim zemljama ili telima koja su odredili;
- međunarodnim organizacijama i njihovim agencijama (precizirati);
- EIB i Evropskom investicionom fondu;
- telima iz članova 70. i 71. Finansijske uredbe;
- telima javnog prava;
- telima privatnog prava sa misijom javne službe u meri u kojoj su im obezbeđene adekvatne finansijske garancije;
- organima privatnog prava države članice kojima je povereno sprovođenje javno-privatnog partnerstva i kojima su obezbeđene adekvatne finansijske garancije;
- telima ili licima kojima je povereno sprovođenje konkretnih radnji u CFSP u skladu sa Glavom V UEU, a koje su identifikovane u relevantnom osnovnom aktu.
- Ako je naznačen više od jednog režima upravljanja, navedite detalje u delu pod zaglavljem „Komentari“.

Komentari

Član 8. detaljno opisuje oblike realizacije Instrumenta, odnosno direktno i indirektno upravljanje u skladu sa Finansijskom uredbom.

2. **MERE UPRAVLJANJA**

2.1. **Pravila praćenja i izveštavanja**

Navedite učestalost i uslove.

Konkretni kvantitativni i kvalitativni koraci biće definisani u Reformskim agendama (koje je Komisija odobrila odlukom o sprovođenju), kako bi se pratilo ispunjenje uslova plaćanja. Korisnik će podneti polugodišnji odgovarajuće opravdan zahtev za isplatu bespovratne finansijske podrške i zajma, u kojem će istaći koliko je zadovoljavajuće ispunjenje ovih uslova, na osnovu pokazatelja identifikovanih u odluci o sprovođenju.

¹² Detalji o metodama realizacije budžeta i pozivanje na finansijsku uredbu mogu se naći na sajtu BUDGpedia: <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

Pored toga, Instrument reforme će utvrditi pokazatelje praćenja, koji bi trebalo da omoguće šire praćenje i izveštavanje o napretku korisnika u vezi sa opštim i konkretnim ciljevima Instrumenta.

Komisija će jednom godišnje podnositi izveštaj Evropskom parlamentu, Savetu i Komitetu u vezi sa članom 27. o primeni sredstava obezbeđenih u okviru Instrumenta, kao i o napretku ka ciljevima.

Komisija će takođe obaviti ex-post procenu Uredbe.

2.2. Sistem(i) upravljanja i kontrole

2.2.1. Opravdanje načina(a) upravljanja, mehanizam(i) implementacije finansiranja, modaliteta plaćanja i predložena strategija kontrole

Instrument će se realizovati pod modalitetima direktnog i indirektnog upravljanja. Jedan deo će podrazumevati direktno upravljanje sa direktnim transferom sredstava u državni budžet korisnika, dok će se posebne investicije kanalisati kroz WBIF, odnosno indirektno upravljanje sa MFI.

Strategija kontrole će biti prilagođena realizaciji u okviru svakog od ovih stubova uz korišćenje praćenja, procene i revizije. Posebna pažnja biće posvećena implementaciji sredstava koja su stavljena na raspolaganje od strane korisnika. Isplate sredstava će se načiniti prema fiksnom polugodišnjem rasporedu, na osnovu zahteva koje podnesu korisnici, a nakon provere ispunjenosti relevantnih uslova plaćanja od strane Komisije.

Višeslojna struktura uspostavljenih kontrolnih mehanizama (vidi takođe deo 2.3) obezbeđuje integrisani okvir kako bi se osiguralo da su na snazi sve odgovarajuće mere za zaštitu finansijskih interesa Unije. Isti će garantovati da je uzet u obzir princip proporcionalnosti i specifični uslovi pod kojima će Instrument funkcionisati.

2.2.2. Informacije u vezi sa identifikovanim rizicima i sistemom(ima) unutrašnje kontrole koji su uspostavljeni za njihovo ublažavanje

Glavni identifikovani rizik u vezi sa finansiranjem odnosi se na neostvarivanje uslova plaćanja vezanih za isplatu sredstava.

Mere koje će biti preduzete za ublažavanje ovog rizika su sledeće:

-procena Komisije o ispunjenosti odgovarajućih uslova plaćanja pre isplate sredstava, uz mogućnost zadržavanja isplate sredstava;

-smanjenje ili uskraćivanje pružene podrške, ili povraćaj bilo kog iznosa potrošenog za postizanje ciljeva Instrumenta, u slučajevima nepravilnosti, prevare, korupcije i sukoba interesa koji utiču na finansijske interese Unije, a koje korisnik nije ispravio, ili ozbiljne povrede obaveze koja proističe iz sporazuma zaključenih sa korisnicima;

- obustava finansiranja u slučaju da relevantan korisnik ne ispuni preduslove navedene u članu 5.

2.2.3. Procena i opravdanje ekonomičnosti mera kontrole (odnos „troškovi kontrole ÷ vrednost povezanih sredstava kojima se upravlja“), i procena očekivanih nivoa rizika od greške (pri plaćanju i pri zatvaranju)

Finansijski doprinos će biti pružen korisnicima u vidu finansiranja koje nije povezano sa troškovima navedenim u tački (a) člana 125(1) Finansijske uredbe.

2.3. Mere za sprečavanje prevara i nepravilnosti

Navedite postojeće ili predviđene mere prevencije i zaštite, npr. iz Strategije za borbu protiv prevare.

Predlog sadrži posebne odredbe za zaštitu finansijskih interesa Unije. Instrument će biti opremljen snažnim sistemom revizije i kontrole pozicioniranim u višeslojnom mehanizmu: reforma sistema revizije i kontrole korisnika predstavljaće deo reformi u okviru Instrumenta reforme; pored toga, Komisija može obaviti detaljne sistemske preglede realizacije nacionalnog budžeta na osnovu procene rizika i dijaloga sa nacionalnim revizorskim organima, i dati preporuke za poboljšanja sistema. Štaviše, u skladu sa Uredbom (EU, Euratom) 2018/1046, OLAF, Revizorski sud i Kancelarija Evropskog javnog tužioca (EPPO) imaće neophodna prava i pristup za obavljanje svojih uloga.

Investicioni deo Instrumenta realizovaće se kroz indirektno upravljanje sa međunarodnim finansijskim institucijama na osnovu procena stubova i okvirnih sporazuma sa njima.

3. PROCENA FINANSIJSKOG UTICAJA PREDLOGA/INICIJATIVE

3.1. Višegodišnji finansijski okvir - pogođene budžetske stavka (e) troškova

– Zahtevane su nove budžetske stavke

Preko i iznad MFF plafona	Budžetska stavka	Vrsta rashoda	Doprinos			
	Broj	Razlika/Od sustvo razlike	od zemalja EFTA	od zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja	od drugih trećih zemalja	ostali namenski prihodi
Glava 6	15.0301 – Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana – Operativni rashodi	D.A.	DA	p.m.	DA	DA
Glava 6	15.0302 – Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana – Rezervacije Zajedničkog fonda za rezervacije	D.A.	DA	p.m.	DA	DA
Glava 6	15.010102 – Troškovi podrške za Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana	D.A.	DA	p.m.	DA	DA

3.2. Procenjeni finansijski uticaj predloga na izdvajanje sredstava

3.2.1. Rezime procenjenog uticaja na operativna izdvajanja

- Predlog/inicijativa ne zahteva korišćenje operativnih izdvajanja
- Predlog/inicijativa zahteva korišćenje operativnih izdvajanja, kao što je objašnjeno u nastavku:

Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana - finansiranje* (miliona evra)					
Vrsta podrške	2024	2025	2026	2027	Ukupno
Bespovratna (grantovi)	500	500	500	500	2 000
<i>od čega administrativni rashodi</i>	7.5	7.5	7.5	7.5	30
Zajmovi	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
UKUPNO**	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

* Godišnja i ukupna raspodela bespovratne podrške i zajmova je isključivo indikativna i samo u ilustrativne svrhe. Stvarna raspodela će biti predmet godišnje odluke

** Tabela pretpostavlja da su sredstva izdvojena za preuzete obaveze jednaka sredstvima izdvojenim za isplate. Ovo je čisto u ilustrativne svrhe. Stvarna kalibracija ova dva će se procenjivati na godišnjem nivou potreba.

3.2.2 Rezime procenjenog uticaja na operativna izdvajanja (u milionima evra)

	Godina 2024. ¹³	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
GLAVA 6 višegodišnjeg finansijskog okvira					
15.0301 – Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana – Operativni rashodi	402.55	402.55	402.55	402.55	1 610.2
15.0302 – Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana – Rezervacije Zajedničkog fonda za rezervacije	90	90	90	90	360
Suma stavke GLAVA 6 višegodišnjeg finansijskog okvira	492.55	492.55	492.55	492.55	1 970.2

3.2.3. Rezime procenjenog uticaja na administrativna izdvajanja

- Predlog/inicijativa ne zahteva korišćenje izdvajanja administrativne prirode
- Predlog/inicijativa zahteva korišćenje izdvajanja administrativne prirode, kao što je objašnjeno u nastavku:

miliona evra (sa tri decimale)

	Godina 2024. ¹⁴	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	UKUPNO
--	-------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	--------

GLAVA 7 višegodišnjeg finansijskog okvira					
Ljudski resursi	1.026	1.026	1.026	1.026	4.104
Ostali administrativni rashodi	0.030	0.030	0.030	0.030	0.120
Suma stavke GLAVE 7 višegodišnjeg finansijskog okvira	1.056	1.056	1.056	1.056	4.224

Izvan GLAVE 7¹⁵ višegodišnjeg finansijskog okvira					
---	--	--	--	--	--

¹³ 2024. godina je godina u kojoj počinje sprovođenje predloga/inicijative.

¹⁴ 2024. godina je godina u kojoj počinje sprovođenje predloga/inicijative.

¹⁵ Tehnička i/ili administrativna pomoć i rashodi za podršku realizaciji programa i/ili akcija EU (nekadašnje stavke 'BP'), indirektno istraživanje, direktno istraživanje.

Ljudski resursi	2.529	2.529	2.529	2.529	10.116
Ostali rashodi administrativne prirode	4,920	4,920	4,920	4,920	19,680
Suma stavke mimo GLAVE 1-7 višegodišnjeg finansijskog okvira	7.449	7.449	7.449	7.449	29.796

UKUPNO	8.505	8.505	8.505	8.505	34.020
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------

Sredstva izdvojena za ljudske resurse i druge rashode administrativne prirode biće pokrivena izdvajanjima Generalnog direktorata koja su već dodeljena za upravljanje radnjama i/ili su preraspoređena u okviru Generalnog direktorata, zajedno sa bilo kojim dodatnim izdvajanjima koja mogu biti odobrena upravnom generalnom direktoratu u okviru godišnjeg postupka raspodele i u svetlu budžetskih ograničenja.

3.2.3.1. Procenjene potrebe za ljudskim resursima

- Predlog/inicijativa ne zahteva korišćenje ljudskih resursa.
- Predlog/inicijativa zahteva korišćenje ljudskih resursa, kao što je objašnjeno u nastavku:

Procenu izraziti u jedinicama ekvivalentnim punom radnom vremenu

	Godina 2024.	Godina 2025.	Godina 2026.	Godina 2027.	
☐ Radna mesta (službenici i privremeno osoblje)					
20 01 02 01 (Sedište i predstavništva Komisije)	6	6	6	6	
20 01 02 03 (Delegacije)					
01 01 01 01 (Indirektno istraživanje)					
01 01 01 11 (Direktno istraživanje)					
Ostale budžetske stavke (navesti)					
☐ Spoljno osoblje (u ekvivalentnoj jedinici punog radnog vremena: FTE)¹⁶					
20 02 01 (AC, END, INT iz 'globalne omotnice')					
20 02 03 (AC, AL, END, INT i JPD u delegacijama)					
15.010102 – Troškovi podrške za Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana	- u sedištu	9	9	9	9
	- u delegacijama	9	9	9	9
Ostale budžetske stavke (navesti)					
UKUPNO	24	24	24	24	

Sredstva izdvojena za ljudske resurse i druge rashode administrativne prirode biće pokrivena izdvajanjima Generalnog direktorata koja su već dodeljena za upravljanje radnjama i/ili su preraspoređena u okviru Generalnog direktorata, zajedno sa bilo kojim dodatnim izdvajanjima koja mogu biti odobrena upravnom Generalnom direktoratu u okviru godišnjeg postupka raspodele i u svetlu budžetskih ograničenja.

Opis zadataka koje treba obaviti:

Službenici i privremeno osoblje	Traženi FTE će raditi na izradi politike, pravnim pitanjima, sa posebnim fokusom na pitanjima nabavke, finansijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenje, izveštavanje i procene.
Spoljno osoblje	Traženi FTE će raditi na izradi politike, pravnim pitanjima, sa posebnim fokusom na pitanjima nabavke, finansijskog upravljanja, upravljanja ugovorima, revizije, praćenje, izveštavanje i procene.

¹⁶ AC= Ugovorno osoblje; AL = Lokalno osoblje; END= Raspoređen nacionalni stručnjak; INT = osoblje agencije; JPD= Mlađi profesionalci u delegacijama.

3.2.4. Kompatibilnost sa sadašnjim višegodišnjim finansijskim okvirom

Predlog/inicijativa:

- može se u potpunosti finansirati kroz preraspoređivanje u okviru relevantne glave Višegodišnjeg finansijskog okvira (MFF).

Objasnite kakvo reprogramiranje je potrebno, navodeći odnosne budžetske stavke i odgovarajuće iznose. Molimo da dostavite Excel tabelu u slučaju većeg reprogramiranja.

- zahteva korišćenje nedodeljene margine pod relevantnom glavom MFF-a i/ili korišćenje posebnih instrumenata kako je definisano Uredbom MFF-a.

Objasnite šta je potrebno, navodeći odnosne glave i budžetske stavke, odgovarajuće iznose i instrumente koji se predlažu za upotrebu.

- zahteva reviziju MFF-a.

Ovaj novi zakonski predlog za Instrument za reforme i razvoj Zapadnog Balkana paralelan je Uredbi Saveta COM(2023)337, kojom se menja i dopunjuje Uredba 2020/2093 koja propisuje višegodišnji finansijski okvir (MFF) za godine 2021. do 2027. Izmjena te Uredbe je neophodna da bi se povećala Glava 6 za period 2024-2027 i kako bi se obezbedilo finansiranje ovog Instrumenta, kao bespovratna podrška i rezervaciju podrške u vidu zajmova.

3.2.5. Doprinosi trećih strana

Predlog/inicijativa:

- ne predviđa sufinansiranje od strane trećih lica
- predviđa sufinansiranje od strane trećih lica procenjeno u nastavku:

Izdvajanja u milionima evra (sa tri decimale)

3.3. Procenjeni uticaj na prihod

- Predlog/inicijativa nema finansijski uticaj na prihod.
- Predlog/inicijativa ima sledeći finansijski uticaj:
  - na sopstvene resurse
  - na ostale prihode
  - molimo naznačite da li je prihod raspoređen na stavke troškova

miliona evra (sa tri decimale)

Budžetska stavka prihoda:	Raspoloživa izdvajanja za tekuću finansijsku godinu	Uticaj predloga/inicijative ¹⁷						
		Godina N	Godina N+1	Godina N+2	Godina N+3	Unesite koliko godina je potrebno da prikažete trajanje uticaja (vidi tačku 1.6)		
Član.....		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

¹⁷

Što se tiče tradicionalnih sopstvenih sredstava (carinske dažbine, taksi na šećer), navedeni iznosi moraju biti neto iznosi, odnosno bruto iznosi nakon odbitka od 20 % za troškove naplate.

Brussels, 8.11.2023
COM(2023) 692 final

ANNEX

ANNEX

to the

**Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE
COUNCIL**

on establishing the Reform and Growth Facility for the Western Balkans

PRILOG

Metodologija dodele globalnih resursa po korisniku

Izdvajanje sredstava svakom korisniku biće proračunato u skladu sa sledećim koracima na osnovu podataka referentne godine:

Korak 1: Određivanje ključa za dodelu stanovništva na osnovu odnosa stanovništva korisnika u odnosu na ukupni zbir stanovništva za region Zapadnog Balkana;

Korak 2: Određivanje ključa dodele BDP-a na osnovu odnosa prosečnog BDP-a po glavi stanovnika za region Zapadnog Balkana i BDP-a po glavi stanovnika odnosno korisnika i podeljenog zbirom šest srazmera;

Korak 3: Kombinacija procentualnih pondera svake zemlje za stanovništvo u koraku 1 i BDP po glavi stanovnika u koraku 2 sa faktorom pondera od 60% stanovništva i 40% BDP-a po glavi stanovnika.